

**Univerzita Karlova v Praze  
Pedagogická fakulta**

# **BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

**2017**

**Vendula Parezová**

Univerzita Karlova v Praze  
Pedagogická fakulta

## **Adam a Eva**

Vendula Parezová

Pedagogická fakulta

Vedoucí bakalářské práce: ak. mal. Mgr. Martin Velíšek, Ph.D.

Studijní program: Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání

2017



UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE  
PEDAGOGICKÁ FAKULTA  
Katedra Výtvarné výchovy

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

akademický rok 2016/2017

Jméno a příjmení studenta: Vendula Parezová

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání

Název tématu práce v českém jazyce: Nahota v umění

Název tématu práce v anglickém jazyce: Nudity in Art

Pokyny pro vypracování:

V teoretické části představte na vybraných dílech nahotu jako téma ve výtvarném umění, vnímejte širší souvislosti (mimo jiné biblické), věnujte se proměně tématu v čase a místě, dotkněte se hraničních přístupů zobrazení nahoty (dekadentní, pornografické...) v umění 20. a 21. století.

V praktické části reflektujte téma nahoty ve dvojrozměrných výstupech, zkoumejte hraniční možnosti tématu a jejich percepce, vztáhněte vlastní práci k pojmům pornografický, dekadentní, erotický, estetický.

V didaktické části se pokuste vhodně transformovat téma nahoty pro mimoškolní edukaci. Využijte zkušenosti s mapováním tématu v teoretické části. Zdůrazněte úlohu nahého těla v umění. Věnujte pozornost principu skrytého a viditelného.

Vedoucí bakalářské práce: ak. mal. Mgr. Martin Velíšek, Ph.D.

Předpokládaný rozsah bakalářské práce:

Datum zadání práce:

Předběžný termín odevzdání práce:

V Praze dne:

.....  
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 19.7. 2017

.....  
podpis

Děkuji svému vedoucímu práce ak. mal. Mgr. Martinu Velískovi, Ph.D. Stejně tak děkuji rodině, hlavně pak rodičům a příteli, kteří mě celý čas tvorby podporovali.

.....

podpis

**NÁZEV:**

Adam a Eva – ve dvou se to lépe (s)táhne. Párová nahota jako téma ve výtvarném umění.

**AUTOR:**

Vendula Parezová

**KATEDRA (ÚSTAV)**

Katedra výtvarné výchovy

**VEDOUcí PRÁCE:**

ak. mal. Mgr. Martin Velíšek, Ph.D.

**ABSTRAKT:**

Tato bakalářská práce představuje téma nahoty ve výtvarném umění. Vysvětluje základní teoretické pojmy a na vybraných uměleckých dílech reflektuje souvislosti v čase a místě. Teoretické poznatky vytváří základnu pro didaktickou a praktickou část práce. Didaktická část nabízí možnosti, jak uchopit téma ve výtvarné výchově v mimoškolní edukaci, zvláště pak na základních uměleckých školách. Praktická část představuje vlastní výtvarnou práci autora směřovanou k tématu estetický, erotický a pornografický.

**KLÍČOVÁ SLOVA:**

nahota, Bible, tělo, morálka, erotika, výtvarné umění

**TITLE:**

Adam and Eva-Two do better. Paired nudity as a theme in art.

**AUTHOR:**

Vendula Parezová

**DEPARTMENT:**

Department of Art Education

**SUPERVISOR:**

ak. mal. Mgr. Martin Velíšek, Ph.D.

**ABSTRACT:**

This bachelor thesis presents the theme of nudity in fine arts. It explains the basic theoretical concepts and reflects the context in time and place on selected works of art. The theoretical knowledge forms the basis for the didactic and practical part of the work. The didactic part offers opportunities to grasp the topic in art education in extracurricular education, especially in basic art schools. The practical part presents the artist's own work on aesthetic, erotic and pornographic themes.

**KEYWORDS:**

nudity, the Bible, body, morality, sex, art

## Obsah

Úvod .....	10
<b>Teoretická část .....</b>	<b>11</b>
<b>1. Nahota .....</b>	<b>12</b>
1.1. Pojem <i>nahota</i> .....	12
1.2. Kde a jak se můžeme setkat s nahým tělem.....	12
<b>2. Nahé tělo ve výtvarném umění .....</b>	<b>13</b>
2.1. Nahota jako motiv výtvarného .....	14
2.1.1. Idol v pravěkém umění .....	14
2.1.2. Nahota v období starověku .....	15
2.1.3. Nahé tělo od renesance po moderní umění .....	16
2.1.4. Nahota ve světě moderního umění .....	22
2.2. Párová nahota .....	25
2.3 Symbolický význam nahoty ve výtvarném umění .....	29
2.3.1. Vlasy jako symbol .....	30
2.3.2. Chlupy jako módní trend .....	31
2.3.3. První oděv.....	32
<b>3. Pornografie .....</b>	<b>33</b>
3.1. Pojem pornografie .....	33
3.2. Historie pornografie .....	34
<b>4. Dekadence .....</b>	<b>35</b>
<b>5. Závěr teoretické části .....</b>	<b>37</b>
<b>Didaktická část .....</b>	<b>38</b>
<b>6. Rámcový vzdělávací program základního uměleckého vzdělání.....</b>	<b>39</b>
6.1. Základní charakteristika „RVP ZUV“ .....	39
6.2. Charakteristika výtvarného oboru na základní umělecké škole dle „RVP ZUV“ ...	39
<b>7. Didaktické úkoly .....</b>	<b>40</b>
7.1. Výtvarná etuda č. I – „Kdo jsem já“ .....	40
7.1.1. Průběh práce .....	42



7.1.2. Realizace úkolu č. I .....	43
7.1.3. Souvislosti tématu úkolu č. I s uměleckou tvorbou .....	44
7.2. Výtvarná etuda č. II – „Co se skrývá uvnitř“ .....	45
7.2.1. Průběh práce .....	47
7.2.2. Realizace úkolu č. II .....	48
7.2.2. Souvislosti tématu úkolu č. II s uměleckou tvorbou .....	49
7.3. Výtvarná etuda č. III – „Před hranicí/Za hranicí“ .....	49
7.3.1. Průběh práce .....	52
7.3.2. Realizace úkolu č. III .....	52
7.3.3. Souvislosti tématu úkolu č. III s uměleckou tvorbou .....	53
<b>8. Závěr didaktické části .....</b>	<b>55</b>
<b>Praktická část.....</b>	<b>56</b>
<b>9. Gender .....</b>	<b>56</b>
9.1. Genderové stereotypy .....	56
9.2. Feminismus .....	56
9.2. Gender ve výtvarném umění .....	56
<b>10. Vlastní výtvarná práce .....</b>	<b>57</b>
10.1. Soubor maleb „Muž a žena“ .....	58
10.2. Soubor „Ideál“ .....	60
10.3. Soubor kreseb „Muž jako sex symbol“ .....	63
<b>Závěr praktické části.....</b>	<b>65</b>
<b>Závěr.....</b>	<b>66</b>
<b>Informační zdroje .....</b>	<b>67</b>
<b>Seznam vyobrazení .....</b>	<b>70</b>

## Úvod

*Nahota* je od počátků lidstva tou nejpřirozenější součástí našeho života a provází nás od narození do smrti. Snad není klišé formulace, že nazí na svět přicházíme a nazí z něj odcházíme. *Nahota* je z podstaty věci přirozenou, archetypálně lidskou. Je však také věcí intimní, osobní. V okamžiku, kdy se z tématu intimního stává téma veřejné, mění se zásadně i paradigma. Tak se ve společnosti *nahota* stává tématem kontroverzním. A to už od nepaměti. Budeme-li srovnávat historická období, naskytnou se nám nesčetné pohledy na věc. Společnost nám za tisíciletí své existence ukazuje různé způsoby, jak pracovala s nahým tělem.

Ve své práci se snažím proniknout do důležitých historických kontextů dob minulých až po současnost. Zabývám se tím, jak v jednotlivých periodách naší historie nahlížela společnost na téma *nahoty*. Vždyť již od počátku historie lidstva, v období pravěku, nacházíme umělecké předměty, které nám pomáhají pochopit styl života lidí té doby. V chronologické posloupnosti budeme téma dále zkoumat, projdeme obdobím dávných starověkých kultur, náboženství, adorujících plodnost v mnoha podobách. Projdeme vyobrazení milostných párů při milostných hrách, které byly více než pestré. Také budeme řešit sociální vztahy, rovnoprávnost žen a mužů, manželská dogmata, postavení muže a ženy jako jednotlivců i v páru. K rozřešení nejasností, poznání a přiblížení postojů a názorů slouží právě umělecká díla, která po celou dobu existence lidstva poskytují odpovědi na otázky spojené se sexualitou a nahotou, respektive přístupů a otevřenosti společnosti k těmto fenoménům.

Ve své práci se však nezabývám pouze minulostí, ale i moderní dobou a moderními přístupy. Práce reflektuje přirozeně i témata související, jako například gender, ale také pornografie či dekadence.

## Teoretická část

V teoretické části představuji pojem *nahota* a témata, která s nahotou ve výtvarném umění přímo i nepřímo souvisejí. V chronologické posloupnosti seznamuji s kulturním dědictvím v podobě uměleckých předmětů a výtvarných děl, na kterých interpretuji, jak se vztah k nahotě měnil v průběhu existence civilizace. V této části je mým cílem vytvořit teoretické zázemí pro další práci s tématem v části didaktické a praktické.



*Obr. 1: Jan Van Eyck, Adam a Eva, 1432*

## 1. Nahota

Abychom mohli lépe pochopit nahotu ve výtvarném umění, je zapotřebí si nejdříve definovat, co znamená pojem *nahota* obecně. *Nahota* je na světě jednou z nejpřirozenějších věcí, nazí se narodíme na tento svět a sami se s jejími formami setkáváme denně. Ať v podobě našeho vlastního nahého těla, či prostřednictvím vizuálního zobrazení v mediích, filmech nebo pomocí uměleckých děl. Stala se symbolem naší intimity, která představuje pocit soukromí a důvěrnosti. Proč je tedy *nahota* a její vyobrazení bráno jako tolik kontroverzní, když je pro každého z nás věcí přirozenou a je prostředkem k zajištění naší existence? Přestože se v dnešní době skrze media dostáváme k tématu celkem snadno, vyvolává v nás různorodé pocity a hlavní determinantou těchto pocitů je způsob interpretace.

### 1.1. Pojem Nahota

Nejlépe se pojem *nahota* vztahuje ke stavu člověka bez oblečení. Termín ale také můžeme chápat ve smyslu přeneseném, tedy jako vlastní podstata nebo přirozenost. Jednu z charakteristik také poskytuje výtvarná umělkyně Lenka Klodová (\*1969) „*Nahota člověka je stav, kdy je lidské tělo zbaveno oblečení. Tento stav bývá shledáván: vzrušujícím, zpochybňujícím, zatracenímhodným, zdravým, zmatečným, nedostatečným, ohrožujícím, poučným, svatokrádežným.*“ (Klodová,2016, s.15) A jak autorka dále píše „*Zajímavou vlastností lidské nahoty je, že v mnoha případech při své manifestaci dokáže vyvolat několik těchto, časti protichůdných, reakcí najednou. Ambivalence v přijetí je pro lidskou nahotu typická*“ (Klodová,2016, s.16)

Historie nás však provází tímto tématem již od dob biblických, kdy byla nahota spojována se stvořením lidstva, přirozeností a nevinností. Křesťanská interpretace pojmu nás uvádí do tématu nahoty nejen fyzické, ale také duchovní a morální. Kdo však určuje náš dnešní pohled na *nahotu* a nabízí nám možnosti, jak k tématu přistoupit? Je to kultura, která je po světě rozmanitá a určuje nám společenské kodexy, ovlivňuje naše myšlení a předem nám do určité míry předepisuje způsoby chápání. Názory se mění nejen na území kontinentů, či států, ale také ve společenství měst a sousedství. Co může připadat jednomu jako akceptovatelné, bude druhý pokládat za vulgární a nevhodné.

### 1.2. Kde a jak se můžeme setkat s nahým tělem

Existují dvě roviny pohledu na nahé tělo – vlastní nahé tělo a cizí nahé tělo. Je však pouze na individualitě osobnosti, jak budeme na obě roviny nahlížet. Zatímco co někteří jedinci nemusí mít problém s nahotou vlastní, nahota cizí jim přináší velký problém a naopak. Nahota může být do jisté míry projevem důvěry, blízkosti, pohodlí, otevřenosti, estetického cítění, odvahy nebo životního stylu. U každého člověka však nacházíme individuální přístup. Vlastní nahé tělo může jedinec považovat za své tajemství, které v průběhu života sebezpozorováním objevil a sám si chce řídit jeho odhalení. To přináší význam v té chvíli, kdy odhalení je věcí typicky intimní a slouží jako důkaz hodnoty partnerského vztahu. Naopak může být využita k získání atraktivity za individuálními účely. Jedinec má také možnost využít vlastní nahotu jako umělecký prostředek. (Klodová,2016)

Na nahotu můžeme pohlížet z pohledu mateřského, jelikož na naší nahotě se rodiče aktivně podílejí minimálně v našem dětském věku. V mileneckém či manželském vztahu se nazi setkáme rovněž, a to jak za účelem milostných aktivit, tak formou každodenního vykonávání hygieny. Děti se pak mohou s nahotou setkávat díky rodině s otevřeným přístupem k nahému tělu, nedopatřením či v situaci kdy dítě v dospělosti pečuje o svého nemohoucího rodiče. Nepříjemnou a hraniční formou může být setkání s voyeurskou úchylnou a nevyhnutelným setkáním jsou nepochybně lékařské prohlídky. (Klodová,2016)

## **2. Nahé tělo ve výtvarném umění**

Výtvarné umění představuje vizuální interpretaci představ autora determinovanou dobou a místem. Můžeme ho tedy považovat za prostředek reflexe a analýzy společenských jevů. Je také další možností, jak se můžeme s nahým tělem setkat.

V souvislosti s uměleckým dílem vnímá Lenka Klodová nahotu ve dvou rovinách: „*Nahé tělo v uměleckém díle a procesu jeho tvorby zastává dvě rozdílné role. Nahé tělo jako model výtvarného díla a nahé tělo autora výtvarného díla*“. (Klodová,2016, s. 46)

### **1. Nahé tělo jako model**

Dříve bylo nahé tělo modelu spíše součástí zázemí výtvarné dílny bez přítomnosti veřejnosti. Na veřejnost pak díla nahé tělo dostalo až upravené a zpracované rukou autora prostřednictvím uměleckého díla. V současném umění se setkáváme se širokou škálou variant zobrazení lidského nahého modelu.

2. Druhá varianta nám představuje autora jako přímou součást výtvarného díla. Tato varianta se objevuje až později, a to v polovině 20. století. (Kludová,2016)

## **2.1. Nahota jako motiv výtvarného díla**

Výtvarné umění si apriorně spojujeme se slovem krása. V případě nahoty v podobě aktu tím spíše. Slovy jako „krásný“, „půvabný“ většinou označujeme to, co se nám líbí a je nám sympatické. (Eco,2005). Pestrá společnost plná různorodých kultur nám nabízí rozdílné pohledy na ideál krásy, na to, co je přípustné, důstojné a vhodné. Názory se postupem času proměňují.

V následujících kapitolách představuji chronologicky a velmi rámcově vývoj nahoty v umění od pravěku po současnost. Výčet si nečiní nárok na to být úplným a většinou nepředstavuje v tomto smyslu ikonická díla, ale spíše možné přístupy k danému tématu.

### **2.1.1. Idol umění pravěku**

Rozmnožovací pud je jednou z nejpřirozenějších potřeb člověka na zemi, a proto spolu muž a žena žijí už počátků lidské existence. Jak spolu ale muž a žena žili v dobách minulých? Hlavním ukazatelem toho, jak spolu muž a žena žili, nebyly ani kostry později nalezené v hrobkách, ale umělecké předměty. (Morus,1992) Jedněmi a pro nás důležitými uměleckými artefakty byly *Venuše*. Jedná se o drobné sošky představující ženské tělo. Na první pohled zřetelné ženské tvary, vyvinutá ňadra, břicho, široké boky a výrazně vyznačené pohlavní orgány dohromady tvoří jasný symbol plodnosti. Mezi nejznámější patří *Venuše z Mentonu*, asi 4 cm vysoká soška z mastku, dále pak *Venuše z Willendorfu*, přibližně 11 cm vysoká soška z vápence, a *Venuše z Dolních Věstonic*, 10 cm vysoká soška vymodelovaná z hlíny, popela a roztloučené slonoviny.



Obr. 2: Willendorfská Venuše

Naopak muž byl od pradávna lovcem, ochráncem a symbolem síly, což mu na dlouhá léta zajistilo nadvládu. Už naši pravěcí předci nám rytím kamenem do skály a použitím různých přírodních barev dokládají informaci o tom, jak muži silou chránili svá obydlí, a díky lovu byly hlavními strůjci obživy a přežití v dobách ledových. Přesto ale, že byl muž dlouho považován za pána tvorstva, můžeme zjistit, že v některých dobách žena silně ovlivnila mužovo myšlení a velké změny napříč historií se děly na popud sexuálního chtíče. (Morus,1992)

### **2.1.2. Nahota v období starověku**

Jak víme z historie, v období starověkých Athén se významně začíná rozvíjet figurativní umění naplno. Spatřujeme nesmírný pokrok a vazbu mezi praktickým uvažováním a uměleckým řemeslem. (Eco,2005) V klasickém řeckém období se Athény stávají centrem Řecka a po Řecko-Perských válkách bylo nutné město opravit a pozvednout. V těchto dobách se začínají ve velké míře objevovat akty. Akt mladého muže, mírně nakročeného, žena se splývavou drapérií a cíl zachytit živoucí krásu těla. Generace sochařů jako byl Feidias, Myrón či Praxiteles nalézala, jak Umberto Eco zmiňuje „*Rovnováhu mezi realistickým zobrazením krásy, zvláště pokud jde o tvar lidského těla a dodržováním specifické normy (kánon). Řecké sochařství neidealizuje abstraktní tělo, ale spíše hledá krásu s využitím syntézy konkrétních živých těl, jejímž prostřednictvím vyjadřuje psychofyzickou krásu, která uvádí do souladu duši a tělo neboli krásu forem a laskavost ducha: to je ideál kalokagathie.*“ (Eco,2005, s.45) Později pak dochází k uvolnění jak

v oblasti tématu, tak i formy zpracování. Jako motiv se začínají objevovat nejen na pohled dokonalá a krásná těla, ale i těla starých lidí nebo dětí. Také začínají vznikat sousoší s bojovou či milostnou tematikou. Plastiky jsou plné pohybu, rozevláté vlasy, uvolněná drapérie a mimika tváří.

Co se týče krásy těla, nastupující středověké období nepřikládá tomuto ideálu velkou váhu, a to pravděpodobně z důvodu znehodnocení tělesnosti ve prospěch duchovní krásy. (Eco,2005)

### **2.1.3. Nahé tělo od renesance po moderní umění**

Znovu se ideál krásy lidského těla začíná objevovat v renesanci, kde je jistým způsobem návrat a obdiv k antice, snaha o realismus a příklon k expresi hlavními směry a impulsem tvorby. Renesance byla dobou odhalení lidského těla. Po dlouhých letech se lidé začali opět spatřovat ve vší přirozenosti, a to díky objevům starověkých soch. Lidé začali znovu objevovat to, co jim náboženství po dlouhou dobu přísně zakazovalo, a to přirozenou krásu. Nahota musela být dlouho skryta, aby nemohla vyvolávat sexuální pokušení. Jediná přípustná varianta byla nahá Eva s Adamem, kteří však stejně při svém odchodu z ráje měli na obrazech pro jistotu intimní partie zamaskované vlasy, pažemi nebo rostlinou. (Morus,1992) Můžeme tedy předpokládat, že je to právě církve, která se má zpovídat z vytvoření pocitu trapnosti a studu. Nyní však přichází osvobození. Umělci začínají konečně pomalu odhalovat i ženu. U madon se začínají objevovat odhalená ňadra při kojení svého dítěte. (Morus,1992) autor knihy Dějiny sexuality zmiňuje „*Několik odvážlivců si již dokonce troufalo odhalit pod záminkou mytologického tématu celé ženské tělo*“ (Morus,1992, s.105) Opravdové umění nahoty vzniklo v Benátkách, kde se neskrývala potřeba vzrušení smyslů a strohé nahé sochy nikoho nepohoršily. (Morus,1992) Benátské renesanční umění je specifické citem pro krajinou složku včetně světla. Akty zde tedy nacházíme velmi často v krajině, což vytváří vnitřní napětí mezi prostředím a situací. Což je třeba případ díla *Spící Venuše* malíře Giorgioneho.





*Obr. 3: Giorgione, Spící Venuše, 1510*

Umělec je považován za prostředek poznání skutečnosti, je stvořitelem něčeho nového, taktéž napodobitelem. (Eco,2005)

Na vrcholku renesance, kdy jsou akty zcela běžné, se objevuje jeden z hlavních umělců, který je spojován s vyobrazením nahoty, a to Michelangelo Buonarroti (1475-1564). Sochařství 16. století je svázáno s jeho jménem. Lidské tělo bylo pro něj nositelem výrazu, nebylo to však tělo realistické, ale heroické, nadlidské, titánské. Chápal tělo jako boží stvoření. Jeho monumentální mramorová socha Davida, která je aktem mladého muže v kontrastu připraveného k boji, je ukázkou výborné znalosti anatomie v pohybu a dílem hodným uznání.

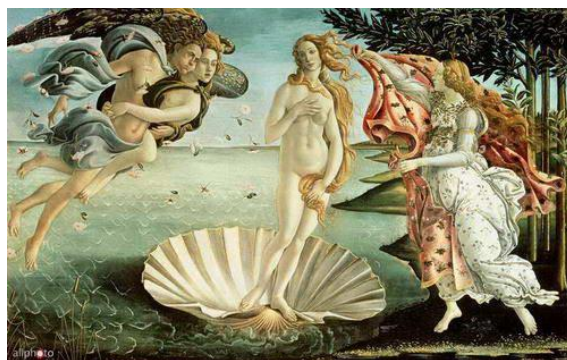


*Obr. 4: Michelangelo Buonarroti, David, 1501-1504*

David se stal uměleckým námětem již dříve, a to sochaři Donatelovi (1386-1466), kde spatřujeme inspiraci v antické kultuře a socha je zároveň první na odív vystavenou nahou

sochou v křesťanském umění. Mimo jiné můžeme renesanci považovat za období muže. Mužnost se projevovala hlavně sexuálními schopnostmi a potencí, nikoli hrdinstvím rytířů, jak tomu bylo dosud. (Morus,1992) Tento fakt měl však i stinnou stránku. Faktem totiž bylo, že například papežové, jako Julius II. nebo Lev X. trpěli syfilitidou. „Ženy jako by byly nenasytné, a muži, kteří je nedokázali uspokojit, byli komickými postavami“ (Morus,1992 s.111)

V té době se objevuje i první ženský akt, kde není nahou ženou Eva. Jedná se o obraz *Zrození Venuše* autora Alessandra di Mariano Filipepi známého jako Sandro Botticelli (1444-1510). Venuše je symbolem plodnosti, narození, lásky a sexuální touhy a dílo by se dalo charakterizovat jako harmonie krásy. Co se týče symboliky, lastura je symbolem ženských pohlavních orgánů, křesťanství pak znovuzrození, z mrtvých vstání.



Obr. 5: Sandro Botticelli, *Zrození Venuše*, kolem 1478

Pozoruhodným obrazem té doby je bez pochyb obraz *Gabrielle d'Estrées a její sestry vévodkyně z Villarsku v lázni*. Jedná se o dílo neznámého autora, bývá však přikládán umělcům malířské školy z Fontainebleau. Jeho vznik je odhadován na rok 1594. Gabrielle d'Estrées byla milenkou francouzského krále Jindřicha IV. Na obraze jsou dva ženské akty, Gabrielle drží v ruce prsten a její sestra ji drží za pravou bradavku. (Morus,1992) Toto tisknutí bradavky bývá interpretováno jako znázornění Gabriellina těhotenství, což potvrzují i webové stránky muzea v Louveru, kde je obraz vystaven.



*Obr. 6: Škola ve Fontainebleau, Gabrielle d'Estrées a její sestry vévodkyně z Villarsku v lázni, 1594*

Zůstaneme-li na dále u motivu nahé ženy a ideálu krásy je zapotřebí zmínit Petra Paula Rubense (1577-1640), který byl mistr stylu barokního a jedním z největších světových malířů historie. Jeho práci dělíme do několika období a v posledním období jeho tvorby vzniká obraz *Tři grácie*, který vyniká dokonalou malířskou technikou a mytologickou symbolikou oblíbenou u panovníků. Pro Rubensovy ženské postavy jsou charakteristické kypré obnažené tvary, což můžeme vidět i na dalším umělcově známém obraze *Únos dcer Leukippových*.



*Obr. 7: Peter Paulus Rubens, Tři grácie, 1636–1638*

Dalším z důležitých autorů, pracujících s nahým lidským tělem, byl zajisté Francisco Goya (1746-1828). Jeho obraz *Nahá Maja* je zlomovým, jedná se totiž o čistě ženský akt bez mytologických či historických motivů. Je tedy pravděpodobné, že jde o erotický akt v pravém slova smyslu, což bylo do té doby nepřijatelné. (Böhmová, 2015) O dílo se zajímala

francouzská inkvizice a autor si motiv musel obhájit. Goya měl obraz na rozkaz inkvizice přemalovat, to však neučinil, ale vytvořil druhou verzi obrazu. Vznikly tedy dvě formy obrazu-oblečená Maja a nahá Maja. Jedná se pokaždé o stejnou ženu ve stejné kompozici. Pojmenování Maja označuje ženu se zálibou v provokativním vystupování. Oba obrazy Goya věnoval hraběti Godoyovi, ten pak jeden či druhý obraz prezentoval svým návštěvám.



*Obr. 8: Francisco Goya, Nahá Maja, 1797-1800*



*Obr. 9: Francisco Goya, Oblečená Maja, 1800-1803*

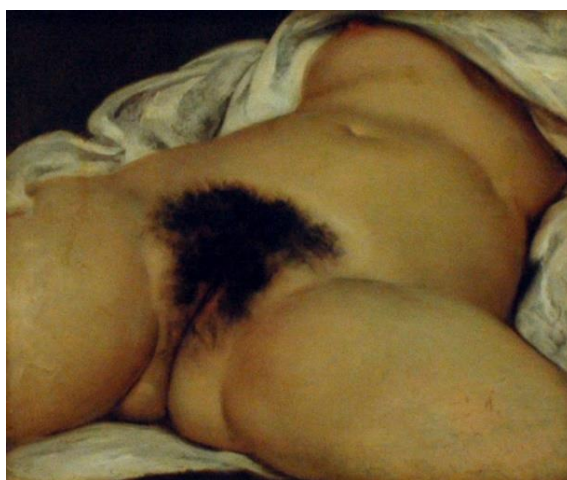
Přelom 18. a 19. století díky rozmachu přehlídek oficiálního umění nabízí rozhled a pestrý výběr umělců a jejich děl. Mezi umělce, u kterých shledáváme mimo jiné jako námět nahé tělo, jistě řadíme Jacquese-Louise Davida nebo Jeana Augusta Dominique Ingrese.

Jednou z prvních výrazných osob moderního umění můžeme bez pochyby nazvat impresionistického umělce narozeného roku 1832 v Paříži, Édouarda Maneta. Zabýval se figurou v mnoha dílech, příkladem jsou obrazy jako *Tanečnice Lola*, *Balkon*, *Mrtvý Toreador* a další. Obraz, který však můžeme nazývat jeho nejznámějším aktem, je obraz *Snídaně v trávě*. Toto dílo bylo dalším skandálem v dějinách výtvarného umění. Manet zde zachycuje ženu takovou, jaká je, bez zbytečných retuší. Tento obraz jistě považujeme za posunutí hranic vyobrazení aktu. Nejvíce provokativním a vzrušujícím je na obraze onen fakt, že žena v popředí je zcela nahá, zatímco muži oblečení.



Obr. 10: Édouard Manet, *Snídaně v trávě*, 1863

Realistou, kterému byly motivy nahoty častým námětem pro tvorbu, byl zajisté Gustave Courbet (1819-1877). Byl velmi temperamentní osobou, pocházel z bohaté rodiny. Byl to poučený samouk, který studoval na obrazech významných umělců. Jeho známým aktem je například obraz *Spánek*. Jedná se o dva krásné ženské akty. Akt můžeme spatřit i na jeho dalším známém díle, obraze *Ateliér*. Výrazné odlišení od stávajícího niveau však přichází s obrazem *Původ světa*. Obraz představuje první detail ženského pohlavního orgánu. Bezpochyby se jedná o dílo pornografické a také si vysloužilo značnou kritiku. Název odkazuje k ženě, jako dárkyni života. (Böhmová,2015) Dílo se stalo předlouhou pro parafrázování a mezi nejznámější parafrázi patří dílo kontroverzní autorky Orlan, nazvané *Původ války*, který naopak představuje detail mužského pohlavního orgánu.



Obr. 11: Gustave Courbet, *Původ světa*, 1866

Dalším umělcem, který posunul hranice v zobrazení aktu byl Gustav Klimt (1862-1918). „Jeho pozdější díla již vůbec neskrývají erotiku, a i dekadentní Vídeň je rozhořčena a odmítá je. Klimt nepovažuje žádnou část těla za neslušnou, proto zobrazuje vše, pohlavní orgány s ochlupením, milenecké páry, lesbické scény, masturbující ženy. Díky svému přesvědčení a uměleckému vyjádření musí čelit i soudním procesům, byl obviněn z narušování mravnosti.“ (Böhmová,2015, s.42)

Neodmyslitelnou součástí umění figury byl sochař August Rodin (1840-1917). Sochařství 19. století bylo stále ve znamení klasického názoru. Teprve s osobou Augusta Rodina pokročilo přes realismus, impresionismus až k moderní formě 20.století. Za jeho známý akt je považována socha *Polibek*. Rodinovi sochy jsou velmi realisticky věrné kopie, a tak není divu, že byl autor během svého života několikrát nařčen, že sochy jsou odlitky.



Obr. 12: Auguste Rodin, *Polibek*, 1898

#### 2.1.4. Nahota ve světě moderního umění

V dnešním moderním světě již není na nahé tělo nahlíženo tak kriticky jako tomu bylo dříve. Dvacáté století nám přineslo uvolnění a rozmach ve všech sférách lidského života, a to i v umění. Nahé tělo již bývá u umělců využíváno běžně a bývá s ním pracováno pomocí nejrůznějších forem. Pomocí nových médií, fotografie, videa, happeningu, performance, body art a dalších, pracují umělci s nahým tělem nejrůznějšími způsoby.

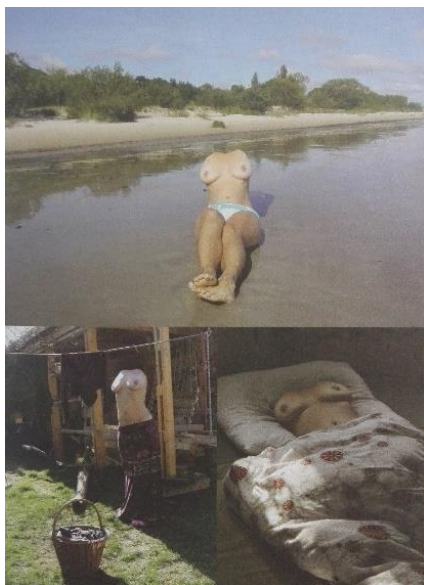
Jako první ukázkou práce s nahým tělem v dnešní moderní době jsem vybrala umělkyni doc. Mgr.A. Lenku Klodovou Ph.D., která je autorkou mnoha instalací a performancí na téma *Nahé situace*. Její díla se dotýkají převážně tématu ženy, mateřství, sexuality a tělesnosti.

Autorčina kniha *Nahé situace* je mi velkým zdrojem inspirace při psaní této bakalářské práce. Autorka ve své knize píše „*Bez ohledu na obsah konkrétního díla jsou umělecká díla využívající nahotu z hlediska účelu manipulativními nahými situacemi. Jejich manipulativnost můžeme přirovnat k účinnosti nahých reklam. Umělec může předpokládat, že má stejně jako tvůrce reklamy využívat nahotu na své straně základní, fyziologickou atraktivnost nahého těla. Na toto základní „podhoubí“ tělesné reakce je pak možno nasazovat konkrétnější obsah.*“ (Klodová,2016, s.5) Pro seznámení s dílem Lenky Klodové jsem vybrala několik jejích prací právě z knihy *Nahé situace*.



Obr. 13: Lenka Klodová, *Burka*, 2011

První z vybraných uměleckých vyjádření Lenky Klodové je performance z festivalu Malamut v Ostravě s názvem *Burka*. „*Nahota v této situaci vzniká ze snahy vyhovět jiným kulturním, případně náboženským standardům zahalenosti.*“ (Klodová,2016, s. 14) Performance odkazuje neobvyklým způsobem na kulturní a náboženské rozdíly zahrnující předepsané způsoby oblékání. „*Poměrně standardně „evropsky“ oblečená do trička a dlouhé sukně jsem se pokusila přizpůsobit islámským standardům slušně zahalené ženy. Snažila jsem se vyjít s tím, co jsem měla na sobě, a přitom si zahalit vlasy (použila jsem dlouhou sukni-zahalila jsem vlasy, ale odhalila zadek) a obličej (vyřízla jsem si „závoj“ z trička, ale přitom odhalila prsa).*“ (Klodová,2016, s. 14)

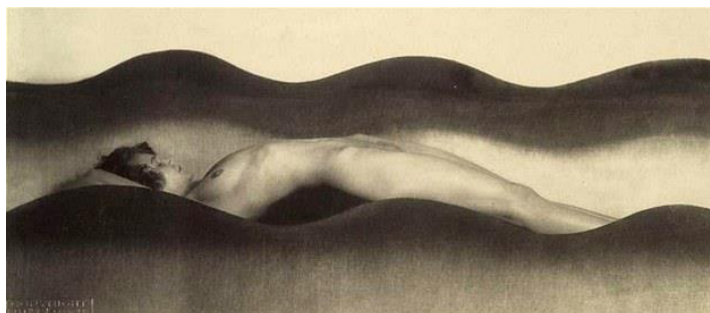


Obr. 14: Lenka Klodová, *Pojmenuj mě nově*, 2008

Jako druhou ukázkou díla Lenky Klodové jsem vybrala cyklus fotografií s názvem *Pojmenuj mě nově*. „*Na ženském těle rozeznávám dvě tváře s téměř analogickými prvky-tvář na obličejí a tvář na těle od hlavy dolů (po odstranění rukou). Jendou tvář používá více sama nositelka a její druhou tvář, spodní, tělovou, více používají ostatní. Tou první nazývá informace o okolním světě, je opatřena rozmanitými smysly. Ta druhá má smysl je jeden (hmat). Bez hlavy a rukou se tělo vzdává podstatné části své aktivity a začíná fungovat pouze jako vizuální objekt.*“ (Klodová, 2016, s. 27)

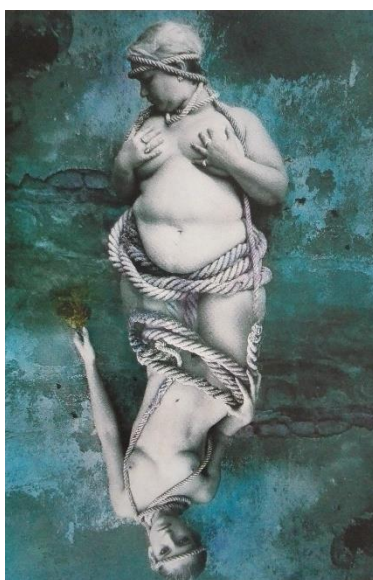
Jak jsem zmínila výše v textu, umělci v dnešní době pracují s nahotou mnoha způsoby pomocí rozmanitých uměleckých forem. Jednou z nich je nepochybně fotografie. Ve fotografii rozlišujeme dva možné široké přístupy k aktům, a to podle toho, zda snímek zachycuje tělo jako formální prvek, nebo zda je samotná nahota pointou snímku. Formální fotografie je většinou umírněnější, obsahuje méně erotiky a často směřuje k abstrakci. V druhém případě, tedy pokud je samotná nahota pointou, cílem je často spíše šokovat a zapojit libido. To vše je otázkou konceptu. (Benjamin, 2010) Jedním z českých fotografů dvacátého století, který se proslavil tvorbou aktů, byl František Drtikol (1883-1961). Byl a stále zůstává jedním z nejúspěšnějších fotografů klasického aktu. Autor se podle svých slov dívá na nahotu jako na dílo Boží.





*Obr. 15: František Drtikol, Vlna*

Mladším a neméně známým autorem fotografií aktů je Jan Saudek (\*1935). Předmětem jeho fotografií je nejčastěji žena, ženský akt a také párová nahota. Jeho dílo nepochybně patří k nejvíce provokativnímu v historii české fotografie. Saudekův rukopis je nezaměnitelný.



*Obr. 16: Jan Saudek, Hrací karta, 1984*

## **2.2. Párová nahota ve výtvarném umění**

Název mé práce *Adam a Eva – ve dvou se to lépe (s)táhne. Párová nahota jako téma ve výtvarném umění*, proto je při nejmenším důležité téma párové nahoty představit. Jak vyplívá z předešlých kapitol, nahota má v umění nezastupitelnou roli. Téma můžeme však ještě o něco pozvednout, učinit ještě kontroverznějším a provokativnějším, vtáhneme-li ho na párovou nahotu. V tom případě nabírá téma takzvaně „na obrátkách“ a díla častěji vyvolají rozličné názory a postoje, protože umění zobrazující nahé páry, milostný akt či sexuální chtíč, může být častěji považováno za nevhodné a sloužící pouze k uspokojení diváka. Vizualně gramotní diváci ve smyslu zrakové senzibility, schopnosti chápat vizuální

informace však ví, že názor zmíněný v předešlém textu je pouze povrchní a výtvarná díla ztvárňující nahá těla v páru mají svou symboliku a hlubší význam.

Jako první představuji v této kapitole dvojici Adama a Evu, kteří byli podle Bible prvními lidmi, a tedy i první partnerskou dvojicí. Tato biblická dvojice byla po dlouhou dobu jedinou „legální“ možností, jak se v umění setkat s nahým tělem vůbec. Bible nám vypráví příběh o prvním hříchu lidstva, kdy byl Adam i se svou ženou Evou vyhnáni z ráje, protože okusili ono jablko ze zakázaného stromu. Tento výjev se stává oblíbeným motivem umělců. (Bible, 2014) Jedním z mnoha umělců, kteří toto téma zpracovali byl Michelangelo Buonarroti (1475-1564). Jeho freska zdobící Sixtinskou kapli představuje právě prvotní hřích. A právě v tomto díle se setkáváme s nahotou jako maximálně přirozeným jevem.



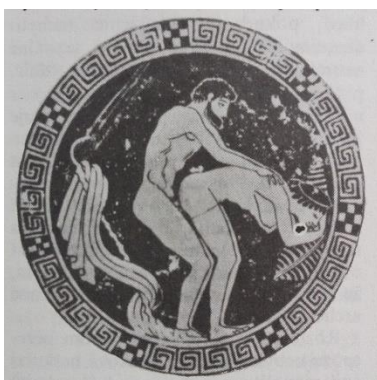
Obr. 17: Michelangelo Buonarroti, *Vyhnání z ráje*, 1508-1512

Křesťanské náboženství bylo s tímto prvním hříchem spjato, a přestože se z dob starověkých dochovaly důkazy o pestrém sexuálním životě, a to v podobě uměleckých artefaktů jasně poukazujících na nejrůznější sexuální praktiky a nemyslitelné potlačení sexuálních pudů pro člověka přirozených, křesťanství jako by toto přirozené jednání utnulo. Sexualita je v těch dobách zkrátka považována za něco nemravného a nahé tělo je tedy zpracováváno jako odkaz ke studu. Eva byla jako svůdná vyobrazována právě proto, aby zdůraznila zrádnost, ošidnost a pokušení. Sex byl ve středověku démonizován a za nepřístojné myšlenky byl u duchovních často obviňován satan a s tím byl také spjat strach se sexuálních démonů. Jedním z výtvarných děl, které nám to dosvědčí je dílo *Svátek čarodějnic a zlých duchů* od Francesca Parmigianina z roku 1530. (Tangová,2003)

Vraťme se ale k dobám, kdy lidé nepopírali své sexuální touhy a rozmnožovací pud nebyl brán jako něco pobuřujícího. Nejstarší známý obraz milenecké dvojice, reliéf z jeskyně Lausseau, nám ukazuje muže a ženu v intimním spojení. Dříve byl tento obraz mylně

považovaný za vyobrazení porodu. V budoucnu nacházíme i další podobné výtvarné prameny, jejichž autory jsou bezesporu muži. Jednostrannost pramenů ohledně tematiky sexuálních dějin je bezesporu nedostatkem, který pocítujeme i v pozdějších obdobích. (Morus,1992)

Na starověkých egyptských kresbách nalzáme samotný akt sexu mileneckých dvojic i skupin, pak také záznamy z obřadů obřizky. Jinak tomu není ani v dobách starověkého Řecka, kde byly nalezeny erotické kresby na vázách a předměty v podobě falu. (Morus,1992) Tato období tedy vypovídají o přirozeném přístupu k sexualitě.



*Obr. 18: Kresby na řeckých vázách*

Ke konci období středověku, se postupně začíná pohled lidí na svět proměňovat a společnost je připravena téma nahoty akceptovat. Samozřejmě v mezích dobové morálky. „*Během patnáctého a šestnáctého století se kombinace vášně, bolesti a nahoty ukázala být stále opojnější, těla v rukou renesančních umělců byla čím dál tím smyslnější a se stále větším sexuálním nábojem.*“ (Tangová,2003, s.66) V období renesance hledají umělci inspiraci v antickém umění. Téma motivů je stále hlavně náboženské a skrz něj se setkáváme s dalšími díly, na kterých spatřujeme nahá těla. Umělci měli za cíl co nejlepší zvládnutí portrétního umění, které však přinášelo znepokojující účinek, jednalo-li se o nahé tělo. Stále větší smyslnost obrazů často vytvářela kontroverzní postoje, zvláště pak u církve. Například Michelangelova freska *Poslední soud* (1536-1541), která zdobí Sixtinskou kapli, byla mnohými považována za obscénní. (Tangová,2003) Jak píše autorka Tangová „*Během renesance však nahota začala být stále častěji představována jako erotická podívaná. Bylo to, jako kdyby církev ztratila kontrolu nad způsobem náhledu na nahotu.*“ (Tangová,2003, s. 72)

S ženským aktem se nejčastěji setkáváme v podobě Venuše, která bývá často úzce svázána s pocitem překročení zákona (Tangová,2003) a s mužským aktem taktéž v podobě náboženských postav, jako byl sv. Jan Křtitel, sv. Šebestián, Dionýsos, Apollón a dalších.

K dispozici máme však díla, na kterých nalezneme ženu i muže společně. Vybrala jsem několik ukázek rozdílných autorů, na kterých je možno představit, jak rozličně k tématům párové nahoty umělci přistupovali. Představme si tedy jako první příklady obraz Angola Bronziniho *Alegorie lásky* (1540-1545), nebo sochu Lorenza Berniniho *Apollón a Dafné* (1622). Obě díla spíše, než nahotou uchvátí diváka výrazem, touhou a napětím, které z obou děl vyzařují. Naopak erotickým párovým aktem můžeme zajisté nazývat obraz od Agostina Carracciho *Ovide et Corine* přibližně z roku 1620. Rovněž za erotické až pornografické dílo považujeme dílo Giulia Romana (1492-1546) *Jupiter (Zeus) a Olimpia* díky kterému je patrné, že umělci si mohli s rozvojem mecenášství dovolit překračovat pravidla. (Tangová,2003)



Obr. 19: Giulio Romano, *Jupiter a Olimpie* (1526-1534)

Pozdější sedmnácté století je spjato s rozvojem tisku a téma erotiky se začíná objevovat i v literatuře. Satira bývá využívána jako prostředek odporu a posměchu proti církvi. Již v šestnáctém století vycházely knihy, které zachycovaly sexuální akty detailně výtvarně zpracované. Přístup k nahému tělu byl postupem času stále více uvolňován díky rozvoji technologií a jedním z hlavních prostředků zpracování nahého těla jak v páru, tak samostatně, se stávají media – fotografie a film. V dnešní době se s párovou nahotou setkáváme hlavně pomocí pornografických filmů a časopisů. Výjimkou jsou pak happeningy a performance.

Jedním z umělců dnešní doby, jehož práce se dotýká nahoty, je americký umělec Jeff Koons (1955). Jeho uchopení párové nahoty můžeme považovat za protipól nahoty biblické. Inspirací pro tvorbu se autorovi stala jeho manželka, pornoherečka Ilona Staller přezdívaná jako La Cicciolina. Ve své sérii *Made in Heaven*, kterou tvoří sbírka soch a obrazů, znázornil Jeff Koons dvojici při sexuálním aktu. Jen málo mužských umělců v historii znázornilo sebe sama při sexuálních hrátkách. Dvojici zobrazuje autor jako novodobého Adama a Evu.



Obr. 20: Jeff Koons, Plakát, 1989

### 2.3. Symbolický význam nahoty ve výtvarném umění

Zabývá-li se v této práci nahotou ve výtvarném umění, je jistě zapotřebí si říci, z jakého důvodu nahota v umění figuruje a co znamená. Proč vlastně umělci vytvářeli díla, na kterých spatřujeme nahá těla a na co tím chtěli upozornit? Důležité je tedy představit v tomto kontextu pojmy *ikonografie* „*Ikonografie je odvětví dějin umění, které se zabývá námětem neboli významem uměleckých děl, a nikoliv jejich formou.*“ (Panofsky,2013, s. 41) Pojem *námět* = zdroj a pojem *symbol* = „znak, poznávací znamení“ (Baleka,2010, s. 355)

Co tedy znamená nahota ve výtvarném umění? „*Znamená přirozenost, přírodnost, trvalost, vlastní podstatu a bývá v jednotlivých myšlenkových soustavách hodnocena kladně i záporně*“ (Baleka,2010, s. 234)

V dobách starověku, byla nahota často vyžadována při magických a kultovních obřadech. V křesťanství a v umění ho interpretují nazí Adam a Eva na znamení nevinnosti a věčnosti bytí. (Baleka,2010) Téma *Adama a Evy* je často spojováno s *Vyhnáním z ráje* (Hall,1991) Jedná se o biblický příběh, kdy byli první lidé Adam a Eva vyhnáni z ráje, jelikož neuposlechli příkazu a nechali se zlákat pokušením. „*Adam a Eva odcházejí nazí s rukama*

*zakrývajícíma ohanbí nebo s věncem listů kolem beder.*“ (Hall,1991, s. 36) V křesťanském světě tedy nahota odkazovala k hříchu, měla lidem připomínat onen první hřích a upozornit na zrádnost pokušení. Nazí lidé se objevují také na obrazech Posledního soudu = „*V křesťanství představa posledního dne lidstva, ve kterém bude Ježíš soudit živé i mrtvé*“ (Baleka,2010 str.283), kde jejich fyzická nahota symbolizuje obnaženost morální a duchovní. Křesťané tedy pracovali s motivem nahoty prostřednictvím prvotního hříchu, nebo mučedníků, jako byl například Šebestián. Nahota byla dále symbolem nedostatku světského bohatství a rysem nevinnosti každodenního života. (Hall,1991)

Význam nahoty nese ve starověku i *bosonohost*. Do starověkých chrámů bylo možné vstoupit pouze s bosou nohou. *Bosonohost* symbolizovala pokoru, obutí naopak symbolizovalo pozemskou dočasnost, proměnnost a nestálost. (Baleka,2010)

V antice je nahá lidská postava základním prvkem starověkého umění. (Hall,1991) Motivem ve výtvarném umění, hlavně sochařství je inspirací starozákonný izraelský král *David*. Ve výtvarném umění byl často významově chápán jako předobraz Krista a nejčastěji bývá zobrazován výjev Davidova vítězství nad obrem Goliášem. Postava Davida v křesťanství symbolizuje vítězství Krista nad ďáblem, v renesanci potom svobodu měst a jako motiv se udržel až do současnosti (Baleka,2010)

„*Florenští humanisté šli dále a učili, že ze dvou stránek lásky, božské a pozemské, právě božská, vyšší, by měla být ztělesněna jako nahá žena, naznačující opovržení k věcem tohoto světa.*“ (Hall,1991, s. 290) Prostředkem z interpretaci toho tvrzení složila nejčastěji jako motiv *Venuše* – „*Římská bohyně ztotožněná s řeckou Afroditou, bohyní lásky a plodnosti*“ (Hall,1991, s. 75). Venuše měla četný počet atributů, které spatřujeme na výtvarných dílech. Jedná se o pár *holubic* či *labutí*, *mušli*, *delfína*, *Venušin kouzelný pás*, *planoucí pochodeň*, *planoucí srdce*, *růži* nebo *myrthu*. (Hall,1947) Od těchto dob se začíná postoj církve k nahotě měnit a v renesanci se nahota stává přijatelným námětem. (Hall,1991)

### **2.3.1. Vlasy jako symbol**

Vlasy jsou do značné míry nepostradatelnou součástí naší tělesnosti, avšak o člověku dokáží mnohé prozradit. Mohou poukazovat na životní styl, vitalitu, zdravotní stav jedince a být symbolem energie, plodnosti a sexuality. Slouží jako vizitka našeho já a i dnes vypovídají o sociálním postavení dotyčného člověka ve společnosti. Samotná úprava vlasů, česání je každodenní rutinou a součástí našeho života. Vlasy mají mnoho významů. Podobu účesu a

vztah společnosti k vlasům determinuje řada faktorů. Patří mezi ně například náboženství, kultura, sociální prostředí či vzdělání. Mohou sloužit jako určitý způsob zařazení do většinové společnosti, ale také jako revolta, provokace. Síla, délka, barva vlasů, ale také forma jejich úpravy mají specifickou vypovídací schopnost ve smyslu shora řečeného. Vlasy bývají považovány za rituální symbol a již v dávných dobách poukazovaly na magickou sílu člověka. Jsou také součástí naší intimity, vždyť jaké je láskyplnější gesto než pohlazení blízkého člověka po vlasech. Zajímavé bývají i různorodé etnické účesy domorodých kmenů, které souvisí s nejrozličnějšími rituály.

Vlasy jsou také významným sexuálním prostředkem, symbolem atraktivity a předmětem svádění. Nejrůznější gesta související s vlasy, jako je jejich pročesávání, zanoření prstů do vlasů, pohrávání s pramínkem vlasů, ale také tahání za vlasy v sobě mohou nést erotický podtext.

I ve výtvarném umění mohou být vlasy nositelem hlubšího významu. Například dlouhé rozpuštěné vlasy zakrývající celé tělo mohou symbolizovat kajícnost a jsou považovány za atribut Marie Magdaleny. Ve starověku také dlouhé vlasy nosily ženy neprovdané a často tak bývají vyobrazovány na uměleckých dílech. Naopak spletené vlasy byly většinou znakem kurtizán. (Hall,1991)

Význam vlasů se často dotýká symboliky hlavy. Například staří Římané věřili, že vlasy skrývají životní sílu člověka, a tedy ostříhaný člověk jako byl zbaven své moci a síly. Důkazem toho jsou vězni a otroci, kteří byli stříháni dohola. U některých náboženství je pak holohlavost spojována s celibátem. V křesťanství se poté objevuje *tonzura*, jedná se o vyholení pouze čisti lebky, nejčastěji vrchní části a ponechání zbytku vlasů. Tento sestřih bývá nejčastěji shledáván u mnichů. (Baleka,2010)

### **2.3.2. Chlupy jako módní trend**

V souvislosti s úpravou vlasů, módními trendy a nahotou ve výtvarném umění se nabízí téma pubického ochlupení. Úprava ochlupení se stala v mnoha kulturách trendem. Hlavními důvody úpravy je po většinou náboženství, tradice, estetika nebo hygiena. V historii měnili tvar svého ochlupení lidé jen zřídka a jeho úprava patří k tradicím prvořadě moderního umění. A právě v moderní době nacházíme i umělce, kteří s pubickým ochlupením pracovali.

Jako názorný příklad umělecké práce s pubickým ochlupením jsem vybrala výtvarné dílo umělkyně Alenky Kupčikové. Její *Chlupatice* jsou velmi diskutovanou tvorbou dnešního moderního umění. Umělkyně začala tyto obrazy vyrábět v roce 2000 a původně je vůbec nechtěla představit veřejnosti. Jak můžeme vypožorovat z názvu *Chlupatice* jsou odvozeny od slova chlupy, obrazy jsou tedy z chlupů, a to konkrétně z ochlupení ženského přirození. Na obrazech jsou ženské akty na první pohled nakreslené tužkou. Až při bližším seznámení diváka s dílem je jasné, že obrazy nejsou pouze ploché. Jak říká sama umělkyně, nejdříve použila ochlupení svoje, poté rodiny a známých a nyní jí své chloupky posílají cizí ženy ze vzdálených koutů země a díky nim má Kupčiková slušnou sbírku nejrůznějších barev a délek. Obrazy jsou zalaminovány aby nedošlo k poškození. Materiál, který umělkyně používá, se samozřejmě potkal s nepochopením a vlnou kritiky ze strany diváků. V domě U Zlatého prstenu poprvé vystavila své dílo, ale diváci absolutně odmítali přijmout materiál, ze kterého jsou obrazy vytvořeny a později, v roce 2003 byla Kupčiková nominována na mezinárodní cenu LVMH – Louis Vuitton-Moët Hennessey, kterou jí ale první dáma Francie odmítla osobně předat poté, co se dozvěděla, z jakého materiálu obrazy jsou. Neobvyklá technika tedy zapříčinila, že i přes to, že se umělkyně nesnažila svým dílem šokovat, zůstává většinou společnosti nepochopena. (Jaroslav Černý, 2010)



Obr. 21: Alena Kupčiková, *Naivní*, 2010

### 2.3.3. První oděv

Jestliže být nahý, znamená být bez oblečení, muselo v dávných dobách vzniknout to, co zakrývá naši nahotu – oblečení. Počátky vzniku oblečení nám v dnešní době mohou interpretovat domorodé kmeny, díky nimž je nám jasné, že první oblečení sloužilo spíše na



ochranu před zraněním citlivých míst, například při lovu, nebo jako ochrana před zimou. Kde a jak vlastně vznikl stud, lze jen těžko dohledat. Z dostupných historických pramenů víme, že za svou nahotu se kultury dlouhá staletí nestyděly. Braly ji tak, jak je to ostatně správně, jako přirozenost, a nezabývali se tím, jak důkladně svá těla zakrývat. Oblečení tedy vzniklo ryze z praktických účelů a po dlouhou dobu reprezentovalo pozitivní a přirozený vztah k nahotě a sexualitě. S nahotou byly po dlouhou dobu spjaty nejrůznější náboženské rituály, a proto není divu, že i při starověkých sportovních hrách, které byly s náboženstvím spjaty, cvičili sportovci nazí. Můžeme se jen domnívat, zda mezi důvody patřily i praktické účely. Vše se samozřejmě změnilo s příchodem křesťanství, kdy nahota odkazovala daleko více k hříchu než k přirozenosti.

### 3. Pornografie

Pokud se zabývám nahotou ve výtvarném umění, je pornografie zcela neoddelitelnou součástí a hraničním tématem nahoty. Je tedy třeba zapotřebí se s tímto pojmem seznámit. Jak jsem se již zmínila, *nahota* nejen ve výtvarném umění je velmi kontroverzním tématem. Než společnost dovolila zacházet s nahým tělem v umění řekněme libovolně, museli umělci pracovat velmi uvážlivě a citlivě. Dnes tomu tak ale není a společnost je k práci s tímto tématem v uměleckém prostředí chápavější a tolerantnější. Přesto se umělci pohybují na tenké hranici a dalo by se dokola mluvit o tom, co je ještě umění, co už je pornografie, nebo zdali stále jsou i některé pornografické prvky uměním.

#### 3.1. Pojem pornografie

Chceme-li se zabývat pojmem *pornografie* ve výtvarném umění, musíme si nejdříve představit, co tento pojem znamená. Výraz pocházejí z řeckého *Pornographos* (*porné* = *prostitutka*, *graphein* = *psát*). Radim Uzel ve své knize *Pornografie aneb Provokující nahota* píše „V roce 1985 se mi dostal do rukou Britský psychologický slovník, který definuje pornografické dílo jako „Naturalistické zobrazení něčeho obscénního, jehož jedinou funkcí je vzrušit pozorovatele“. Český slovník cizích slov o dvacet let dříve byl ještě přísnější. Pornografii považuje za „pseudoumělecký brak mravně pochybného obsahu vypočítaný na ukojování primitivních pohlavních pudů, soubor tohoto druhu písemností nebo projevů“. V roce 1995 se však v podobném slovníku pojem smrškl na „necudné, oplzlé, jednostranné užití motivu sexu a pohlaví“.“ (Uzel, 2004, s.16) Radim Uzel dále píše, že „Pornografické dílo může mít podobu literární, výtvarnou, filmovou, zvukovou apod. Samotné zobrazení

*nahého lidského těla však není pornografickým dílem. To platí například pro umělecká díla moderní i díla historické hodnoty, studijní materiály, odbornou literaturu.*“ (Uzel,2004, s..16). Téma nahoty interpretuje i Trestní zákoník, a i přes to, že celkem jasně definuje předměty a díla ohrožující mravní výchovu mládeže, není vždy ohrožení mravnosti přesným označením. Sexuolog Radim Uzel ve své knize zmiňuje dříve prováděné sociologické výzkumy, při nichž byla pokusným osobám předložena rozličná výtvarná díla a zkoumané osoby měly určit, jaké z výtvarných děl je podle nich nejvíce provokující a hanebné. Pro příklad uvádím některé z ukázek výtvarných materiálů. Jednalo se například o sochu Augusta Rodina *Polibek*, Giorgionovu *Spící Venuši* nebo *Tizianovu Venuši s psíkem*. Za dozajisté pornografické dílo byl v pozdějším podobném výzkumu obyvatel České republiky určen obraz Gabrielle d'Estrées s její sestrou. (Uzel,2004)

Společnost nám tedy představuje pornografii jako něco pobuřujícího, nevhodného, a tedy i člověk, který považuje tužby spojené s pornografií za něco přirozeného, normálního a zdravého, bude většinou společností považován za nemravu. (Uzel,2004)

V dnešní vizuálně a mediálně přesycené době je prakticky nemožné se setkání s pornografií vyhnout, i když je náš přístup velmi pasivní. Nakonec tedy shledávám spíše užitečným o tématu mluvit, abychom mu porozuměli a byli jsme schopni rozklíčovat, co vidíme.

### **3.2. Historie pornografie**

Již v dávných dobách si lidé uvědomovali pohlavní rozdíly, čehož jsou nám důkazem umělecké artefakty dávných dob, které to jasně potvrzují. Na počátcích lidské civilizace jsou to jeskynní malby domorodců, které demonstrují intimní spojení ženy a muže. Postupem času nalézáme v různých kulturách odlišná vyjádření, která nás přesvědčují o tom, že sexualita byla po celou dobu existence společnosti její každodenní součástí. Svědčí o tom také odkrytá výzdoba starověkého města Pompeje, kde byly objeveny důkladně propracované pornografické výjevy nejen na zdech, ale i předmětech denní potřeby. Ve starověkém Egyptě pak nacházíme na zdech kresby divokých milostných aktů, kterých se zúčastňuje několik osob kde jsou genitálie vystaveny na odív a v případě mužů zobrazovány v nelidských rozměrech. Je nám tedy známo, že sex a vše co k němu patřilo, bylo nedílnou součástí dávných kultur. Změna přichází v dobách křesťanského náboženství, kdy se začaly objevovat požadavky na zahalení nahých těl a sex a praktiky s ním spojené začínají být pro společnost tabuizovány. Nejen že lidé neměli sex provozovat, ale dokonce bylo hříchem i na

něj myslet. Uvolnění přichází až v pozdější dobách. Dnes má pornografie mnoho forem, ale status tabu ji stále zůstává.

#### 4. Dekadence

V souvislosti se současným umění se v posledních letech objevuje pojem dekadence. „*Dekadentní umění je vyhrocené, přesahuje míru obecně přijatelného, provokativně bourá ta nejcitlivější tabu. Dekadence je pevně spojena i s jasným postojem krajního individualismu. Apokalyptický pocit zmaru a krize naší civilizace podněcuje zvýšený zájem o temnou stránku lidského nitra i samotného světa. Od 70. let 20. století můžeme sledovat kontinuální snahu pracovat s typicky dekadentní tematikou u celé řady umělců.*“ (Decadence Now! Za hranicí krajnosti. Galerie Rudolfinum, 2017) Dekadence je v dnešní době tématem opět aktuálním. Umělci jsou často znechuceni stereotypní povahou společnosti, a proto hledají únik a vytváří své vlastní odlišné světy. Vzhledem k tématu a zvyšujícímu se zájmu o něj se otevírají zajímavé diskuze v oblastech krásy, ošklivosti, smrti, drog, nemocí, násilí nebo šílenství. (Galerie Rudolfinum,2010)

Za českého umělce, jehož tvorba je často záměrně provokativní můžeme zajisté určit Ondřeje Brodyho (\*1980), jehož dílo bylo mimo jiné součástí výstavy v Rudolfské galerii *Decadence Now! Za hranicí krajnosti*. Mezi jeho tvorbu patří primárně videa a sociálně laděné akce. Například v rámci výstavy A.K.A. účastníci losovali umělecké koncepty jiných umělců a měli za úkol je zrealizovat. Ondřej Brody měl za úkol realizovat dílo Avděje Ter-Oganjana, kdy měl umělec na vernisáž výstavy dorazit v podnapilém stavu. Po celou dobu výstavy měl doplňovat hladinu alkoholu a bavit návštěvníky výstavy žerty, tancem a zpěvem. Po pár hodinách měl pod tíhou alkoholu usnout na podlaze. Ondřej Brody tento úkol splnil a byl později nalezen na toaletě v bezvědomí. Některé z jeho realizací mají i sexuální tematiku.



*Obr. 22: Ondřej Brody, Towards the Object – 3, 2004*

Další umělec, který se narodil v České republice, ale později emigroval do Kanady a jehož vybraná díla s jistotou můžeme nazvat jako dekadentní, je Richard Štipl (nar. 1968). Stejně jako u předchozího autora byla některá z děl Richarda Štipla vystavena v pražském Rudolfinu na výstavě *Decadence Now! Za hranicí krajnosti*. Svým dílem umělec reprezentuje svůj život a o jeho voskové figuríny měly zájem galerie v městech jako je New York, Berlín, Los Angeles.



*Obr. 23: Richard Štipl, výstava s názvem „Temná hmota“, 2011*

## **5. Závěr teoretické části**

V teoretické části jsem představila základní pojmy pro práci s nahotou ve výtvarném umění. Vytvořila jsem chronologicky posloupný výběr umělců a jejich děl, na kterém reflektuji téma nahoty a představuji možné přístupy, jak s nahým tělem ve výtvarném umění pracovat. Klíčová díla podkládám obrazovou dokumentací. Teoretické poznatky, které jsem získala, mi slouží jako předloha pro práci na didaktické a praktické části bakalářské práce.

## Didaktická část

V didaktické části jsem se rozhodla předložit možnost pojetí tématu *nahota* ve školní praxi. Jak se již v práci dříve zmiňuji, téma je velmi kontroverzní a při práci s dětmi je třeba jednat citlivě s ohledem na vývojové fáze dětí. Zajisté je třeba brát zřetel na míru tolerance tématu v rodinách studentů a také přesvědčit učitele výtvarné výchovy, kteří upřednostňují konzervativnější témata a nechtějí riskovat problematické reakce při řešení témat hraničních, že stojí za to taková témata otevírat.

Nahota nesouvisí pouze s pojmem *sexualita*, ale také s intimitou, psychologii a hygienou, a proto spatřuji téma nahoty stejně důležité jako jiné, ne-li v některých případech i důležitější. Společnost má jasné doklady o tom, že jedinci, kterým byla jejich přirozená touha poznání vlastního těla odporována, a tudíž jim byl v podstatě odepřen pozitivní přístup k vlastnímu tělu, mají v dospělosti větší sklony k různým druhům deviantního chování. Právě tabuizace nahoty společností vytvořila z něčeho přirozené něco, za co se lidé stydí. Přestože tedy považuji za důležité téma nahoty ve výuce zmínit, stále musíme mít na paměti, že právě díky postojům, které si společnost utvořila, je zapotřebí pracovat citlivě a s rozvahou.

U didaktické části práce jsem uvažovala, jak nejlépe představit téma *nahota* dětem na základní škole, respektive odpovídajícím věku v rámci ZUŠ, kde je podle mého toto téma ve výuce zmíněno nejméně. V pozdějším studiu na středních odborných uměleckých školách není tak velkým problémem zařadit téma do výuky pod záštitou potřeby znalosti anatomie pro další výtvarné vzdělání, i když z vlastní zkušenosti vím, že i na některých středních umělecko-průmyslových školách musejí rodiče studentů mladších osmnácti let podepisovat souhlas s prací svého dítěte s nahým modelem. Mě však více zajímaly možnosti, jak téma uchopit tam, kde se mnohým zdá neuchopitelné. Snažila jsem se tedy pracovat s rozvahou a citlivým přístupem. K tématu *těla a tělesnosti* však přistupuji s vědomím toho, že jeho biologickou stránku děti znají a nepovažují tedy za stěžejní ji probírat. Na rozdíl od učiva biologie a přírodopisu, výtvarná výchova předkládá jiné souvislosti, respektive posouvá rovinu biologickou do roviny estetické.

Všechna tři zadání výtvarných etud jsem nechala vypracovat dvě dívky, které věkem odpovídají I. stupni ZUŠ. Veškeré pracovní postupy jsem fotograficky dokumentovala a výsledky v práci předkládám.

## 6. Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělání

V následujících kapitolách podrobně představuji didaktické úkoly a jejich návaznost na Rámcový vzdělávací program základního uměleckého vzdělání (dále jen RVP ZUV). Proto považuji za důležité stručně RVP ZUV charakterizovat.

### 6.1. Základní charakteristika „RVP ZUV“

*„Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání vychází z nové strategie vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR, je koncepčním východiskem pro tvorbu rámcových vzdělávacích programů pro střední a vyšší odborné školy s uměleckým zaměřením a konzervatoře.“ (RVP ZUV, 2010, s. 10)*

RVP ZUV je založen na principech:

- *liberalizace vzdělávacího procesu, podpory vzdělávací autonomie ve školách*
- *profesní odpovědnosti učitelů a zavádění nových forem a metod do výuky*
- *zdůraznění směřování žáka k osvojování si klíčových kompetencí*
- *rovného přístupu k uměleckému vzdělávání v základních uměleckých školách*
- *udržování a rozvíjení kulturních tradic*

(RVP ZUV, 2010, s. 10)

### 6.2. Charakteristika výtvarného oboru na Základních uměleckých školách dle RVP ZUV:

*„Výtvarný obor v základním uměleckém vzdělávání umožňuje žákovi prostřednictvím aktivní, poučené výtvarné činnosti využívat výtvarného jazyka jako uměleckého prostředku komunikace. Studium ve výtvarném oboru nabízí vedle nových možností vyjádření i témata na základě vnímání okolního světa, umožňuje adekvátně reagovat výtvarnými prostředky, dává ucelený přehled o výtvarném umění, pomáhá vyhranit výtvarný názor a vnímá důležitost vlastní tvorby jako součást osobního naplnění.“ (RVP ZUV, 2010, s. 37)*

*„Vzdělávací obsah oboru je členěn do vzájemně provázaných a podmiňujících se oblastí **Výtvarná tvorba a Recepce a reflexe výtvarného umění** a je tvořen očekávanými výstupy s důrazem na jejich praktické využití.“ (RVP ZUV, 2010, s. 37)*

„V oblasti **Výtvarná tvorba** je žákovi umožněno prostřednictvím tvořivého výtvarného myšlení uplatňovat ve vlastním výtvarném projevu vizuálně vnímatelné znaky. Žák získává vztah k materiálům, nástrojům a osvojuje si základní výtvarné techniky, postupy a dovednosti.

V oblasti **Recepce a reflexe výtvarného umění** je žákovi umožněno objevovat v okolním světě a v uměleckém díle vizuálně vnímatelné znaky, analyzovat náměty a výtvarné problémy s nimi spojené. Žák se seznamuje s historií a vývojem výtvarného umění, uměleckou tvorbou v jednotlivých etapách a s využitím výtvarného jazyka v umělecké i mimoumělecké oblasti.“  
(RVP ZUV, 2010, s. 37)

## 7. Didaktické úkoly

Při práci na didaktických etudách pro děti, jsem se nejvíce soustředila na citlivé zacházení s tématem. Jelikož jsem pracovala na úkolech pro děti, jejichž věk odpovídá druhému stupni základní školy, rozhodla jsem se v úvodu téma neotevírat přímo a kategoricky, ale spíše pomocí metafory. Jsem si jistá, že v případě opaku bych u žáků takového věku docílila pouze pocitu trapnosti a studu, k čemuž téma vybízí, ale v žádném případě by to nebylo žádoucí. Přemýšlela jsem tedy, jak metaforicky ztvárnit nahotu a těchto úvah jsem se držela u všech tří etud.

### 7.1. Výtvarná etuda č. I. – „Kdo jsem já“

K tématice jsem přistoupila od základů. Co tedy znamená být nahý? Jak zmiňuji v teoretické části, v nejjednodušším slova smyslu se jedná o stav bez oblečení, dále pak stav nejvyšší přirozenosti. Oblečený člověk tedy něco skrývá a je záležitostí několika faktorů, jak zjistit, co se pod oblečením skrývá. Nechtěla jsem však s dětmi pracovat s nahotou ve smyslu *sexuality*, ale s nahotou ve smyslu *přirozenosti*. Dále jsem tedy přemýšlela nad tím, co je pro děti nejvíce přirozené a dospěla jsem k názoru, že jsou to právě ony samy, co je pro ně tím nejpřirozenějším. Svůj didaktický úkol jsem tedy nazvala „Kdo jsem já“. Cílem úkolu je seznámit žáky se základní funkcí oblečení a docílit, aby si žáci dokázali představit, co je pro ně těmi nepřirozenějšími jevy, aby se dokázali zamyslet nad tím, jak vidí sami sebe. Nahota je věcí osobní a přirozenou a já bych chtěla, aby právě svůj vlastní osobní pohled na sebe děti výtvarně zpracovaly, a to pomocí vytvoření návrhu svého vlastního oblečení technikou koláže z pro ně typických, přirozených jevů, úkonů, pocitů, věcí.



Název:

„Kdo jsem já“

Cíl:

Seznámit žáky s pojmem *nahota* ve smyslu *přirozenost*, reflektovat téma na vybraných uměleckých dílech a následně motivovat žáky k práci s tématem z hlediska výtvarného, psychologického, sociálního a kulturního. Dále seznámit žáky se funkcí oblečení, představit jim původní funkci oblečení, a další funkce jako sociální a reprezentativní.

Očekávané výstupy dle RVP ZUV (I. stupeň ZUŠ):

Žák přistupuje k tvorbě formou poznávání a sebepoznávání. Vědomě používá obrazotvorné prvky plošného i prostorového vyjádření, jejich účinky dokáže porovnat a zhodnotit.

Organizace výuky:

- a) ve vztahu k žáku: samostatná práce při tvorbě individuálního návrhu oděvu, případná společná práce při tvorbě hromadného návrhu oděvu nebo realizaci módní přehlídky
- b) ve vztahu k místu: práce ve školních třídách, v lavicích

<p>c) ve vztahu k času: 10-15 minut seznámení s pojmy a prezentací vizuálně obrazných vyjádření souvisejících s tématem. 15 minut seznámení se zadáním výtvarného úkolu a přípravu. 60 minut práce. 5-10 minut úklid. 10-15 minut reflexe.</p>
<p>Počet zúčastněných:</p> <p>1 třída ZUŠ (ideálně 10-15 žáků)</p>
<p>Klíčové pojmy:</p> <p>přirozenost, individualita, oděv</p>
<p>Výtvarný postup:</p> <p>Žáci pracují na formát A3. Na předem připravenou figuru žáci vytvoří návrh oděvu charakterizují jejich vlastní individualitu. Používají techniku koláže</p>
<p>Prostředky a pomůcky:</p> <p>vzor postavy, čtvrtka formát A3, tužka, fix akvarel, temperové barvy, štětce, kelímek na vod, lepidlo, lepenka, nůžky, barevné papíry,</p>

### 7.1.1. Průběh práce

Jako první je nutné seznámit žáky s tématem etudy. Seznámíme tedy žáky s tím, co oděv a jeho funkcí v moderní době – funkcí estetickou, funkcí reprezentující a sociální a funkcí původní – ochrannou. Dále seznámíme žáky s tématem *nahota* jako lidská přirozenost a individualita v souvislosti s náboženstvím. Téma můžeme reflektovat na vhodně vybraných

uměleckých dílech např. *Zrození Venuše, kolem 1478, Únos dcer Leukippových, Snídaně v trávě, 1863, Adam a Eva od Albrecht Dürera*, nebo na díle Milana Knižáka.

Téma nahota se studenty probíráme pouze v souvislosti s přirozeností, individualitou a zrozením.

Následovně instruujeme žáky k práci přibližně takto:

*„Zamyslete se nad tím, jaké z představených funkcí oblečení jsou pro vás důležité. Pokuste se podívat, jak vidíte sami sebe. Představte si, co je právě „to“, co vás dělá vámi. Může se jednat o cokoli, oblíbené předměty, oblíbení lidé, situace, vzpomínky, aktivity, koníčky – prostě cokoli vás napadne. Až si vše ujasníte, můžete přejít k druhému bodu.*

*Úkolem je vytvořit návrh oděvu, který bude jen vaším dílem a bude co nejvěrněji kopírovat vaše já. Návrh zpracujte na obdrženu figuru pomocí techniky koláže.*

*Originalitě se meze nekladou. Seskládejte oděv z vámi vybraných oblíbených jevů a vytvořte tak originální autentické dílo. Koláž se může skládat z vlastních vyrobených motivů, výstřižků z novin (texty i obrázky) i nejrůznějších materiálů jako přírodniny, jídlo – cokoli uznáte za vhodné a bude nejlépe vystihovat vaše já. Návrh může být absolutně abstraktní, nemusí dávat smysl a nemusí odpovídat zasetým pravidlům pro vzhled oblečení. Zakryjte tedy figuru tam kde uznáte za vhodné a technikou koláže.“*

Při přípravě žákům poskytneme předem připravený vzor postavy (xerokopie lineární obrysové kresby) a dostatek materiálu pro vytvoření koláže a necháváme je individuálně tvořit. Žáky následně necháváme prezentovat a provádíme zpětnou vazbu. Zajímáme se, jak se žákům pracovalo, co jim bylo sympatické a co naopak.

S tímto úkolem můžeme dále pracovat například formou módní přehlídky nebo realizace jednoho společného návrhu oděvu.

### **7.1.2. Realizace úkolu č. I**



*Obr. 24: realizace úkolu č. I, 2017    Obr. 25: realizace úkolu č. I, 2017*



*Obr. 26: Kdo jsem já, 2017*

Obě dívky pracovali na zadání pečlivě a přesně podle pokynů. K realizaci návrhu kostýmu použily takové prvky, které považují za typické jejich věku. Podle zadání použily techniku koláže, nic však nedokreslily, použily pouze vystřižené motivy z časopisů. Starší dívka pracovala trpělivěji a soustředěněji. Obě dívky zakryly přesně ty části těla, které vyvolávají stud, přesto pracovaly originálně a své dílo si dokázaly snadno obhájit.

### **7.1.3. Souvislosti tématu úkolu č. I s uměleckou tvorbou**

V prvním úkolu pracuji s tématem nahoty jako prvotní lidskou formou a zdůrazňuji její přirozenost. Téma nahoty propojuji v zadání s tématem oděv. Obě témata v zadání propojuji a pracuji s frází „šaty dělají člověka“. Ve výtvarných sférách nacházíme umělce, kteří s podobnými náměty ve své umělecké praxi pracovali. Jedním z umělců, kteří vytvářeli provokativní návrhy oděvů, přičemž některé z nich odhalují části těla, je Milan Knížák (nar.

1940), český výtvarník, performer a hudebník. Návrhy, které Knížák vytvořil převážně v letech šedesátých až osmdesátých, vzbuzují obdiv i údiv. Nahé tělo hraje v umělcově tvorbě důležitou roli. Odhalení či zbavování částí oděvu má v díle Milana Knížáka rituální a erotický význam.



*Obr. 27: Milan Knížák, Naked breast, 1986*

## **7.2. Výtvarná etuda č. II – „Co se skrývá uvnitř“**

I u druhého úkolu jsem se držela tématu v rovině přirozenosti a individuality. Stejně jako u předchozí etudy jsem vycházela ze základní charakteristiky nahoty jako stavu bez oblečení, a to mi posloužilo jako inspirace vytvořit zadání na téma „*Co se skrývá uvnitř*“. Pokud se před námi nachází oblečená osoba, je záležitostí několika faktorů, jak zjistit co se skrývá pod oděvem. Vybrala jsem tedy několik výtvarných děl zobrazujících nahé tělo. Nahé tělo jsem však zakryla. Úkolem každého z žáků bude pokusit se přijít na to, jak vypadá dílo v originále. Cílem je rozvíjet u žáků smyslovou citlivost a nechat je přemýšlet o podstatě.

Název:

„Co se skrývá uvnitř“

Cíl:

Seznámení žáků se základním pojmem nahota ve smyslu přirozenosti, interpretace na uměleckých dílech a představení kulturních souvislostí. Rozvíjení smyslové citlivosti, představivosti a originality.

Očekávané výstupy dle RVP ZUV (I. stupně ZUŠ):

Žák přistupuje k tvorbě formou poznávání a sebepoznávání. Vědomě používá obrazotvorné prvky plošného i prostorového vyjádření, jejich účinky dokáže porovnat a zhodnotit.

Využívá základní techniky vizuálně obrazného sdělení. Vnímá smyslové podněty a vědomě je převádí do vizuální formy prostřednictvím výtvarného jazyka, inspiruje se fantazií nebo realitou.

Organizace výuky:

- a) ve vztahu k žáku: samostatná práce
- b) ve vztahu k místu: práce ve školních třídách, v lavicích
- c) ve vztahu k času: 10-15 minut seznámení s pojmy a prezentací vizuálně obrazných vyjádření souvisejících s tématem. 15 minut seznámení se zadáním výtvarného úkolu a výběr předmětu, se kterým bude žák dále pracovat. 60 minut práce. 5-10 minut úklid. 10-15 minut reflexe.

Počet zúčastněných:

1 třída ZUŠ (ideálně 10-15 žáků)

Klíčové pojmy:

přirozenost, individualita, podstata věci, nahota, skryté

Výtvarný postup:

Žáci pracují na formát A3. Inspirací k práci je pro žáky předloha na formátu A4. Jako výtvarnou techniku budou volit mezi malbou například akvarelem, temperami nebo akrylovými barvami, a kresbou tužkou nebo pastelkami.

Prostředky a pomůcky:

čtvrtka formát A3, tužka akvarel, pastelky, temperové barvy, akrylové barvy, štětce

### 7.2.1. Průběh práce

Nejdříve seznámíme žáky tématem práce. Následně vysvětlíme pojmy stejně jako u první etudy-nahota ve smyslu přirozenosti, a definujeme si jako stav bez oblečení. S žáky mluvíme o tom, co pro ně znamená *přirozenost* a následně se dostaneme k pojmu *podstata věci*, který je v úkolu klíčový. Interpretovat téma můžeme na vhodně zvolených výtvarných dílech, jako *Adam, Zrození Venuše-kolem 1478*, *Únos dcer Leukippových*, *Snídaně v trávě, 1863* a další. Následovně instruujeme žáky k práci přibližně takto:

*„V případě, že jsme se seznámili se základními pojmy a představili si témata, se kterými budeme pracovat. Na formát A3 se pokuste podle předlohy co nejlépe výtvarně zpracovat, jak podle vás vypadá dílo v originále.“*

Každý z žáků dostane jeden list A4, na kterém bude vytvořená parafráze díla – tedy zakryté nahé tělo v uměleckém díle. Žák se pokusí pomocí vlastní představivosti přijít na to, jak dílo vypadá v originále. Žáci tvoří samostatně s případným komentářem pedagoga. Následuje prezentace žákovských výstupů, které žáci verbálně obhajují. V rámci diskuse pak dostávají

zpětnou vazbu. Pro hlubší zpětnou vazbu srovnáváme s žáky jejich práce s původními, tedy originálními (nezakrytými) předlohami.

### 7.2.2. Realizace úkolu č. II



Obr. 28: realizace úkolu č. II, 2017



Obr. 29: realizace č. II, 2017



Obr. 30: *Co se skrývá uvnitř*, 2017

Při práci na tomto úkolu pracovaly obě dívky rozvážně, dobře promýšlely, jak bude jejich dílo vypadat a jakým způsobem se vyhnout nahotě, což platilo hlavně v případě obrazu *Nahá Maja* od Goyi. Dívky si však opět našly způsob, jak se s úkolem vypořádat. Výtvarný postup byl u obou dívek stejný. Nejdříve si načrtly obrys obyčejnou tužkou a poté se snažily



vybarvovat pastelkami. Na můj popud později použily temperové barvy a tato technika se jim zalíbila.

### 7.2.3. Souvislosti tématu úkolu II s uměleckou tvorbou

Rozvíjíme principiální debatu na téma odhalené a zakryté, známé a neznámé. Věci zakryté, avšak obecně známé, poskytují možnost zakryté nahradit představou živenou naší zkušeností. Napětí mezi viděným a tušeným provokuje představivost. Známým výtvarným umělcem pracujícím s podstatou zakrytého je Christo (nar. 1935), který se společně se svou manželkou proslavil převážně tvorbou příbuznou umění Land art a jejichž výtvarná práce spočívala v zahalování objektů či krajiny.



Obr. 31: Christo a Jeanne Claude, *Zabalené stromy*, 1997-1998

### 7.3. Výtvarná etuda č. III - „Před hranicí/Za hranicí“

Ve třetím úkolu bych žáky ráda seznámila s pojmem *nahota* ve výtvarném umění. Nahota se objevuje ve sférách výtvarného umění častěji než dříve, a proto považuji za vhodné žáky s tímto druhem umění seznámit. S nahotou se však v umění setkáváme v nejrůznějších formách, ať je to například v podobě fotografií aktů, které interpretují nahotu jako lidskou přirozenost, tak v podobě krajní, dekadentní, pornografické. I tyto hraniční přístupy jsou však uměním a v dnešním světě je často těžké se jim vyhnout, proto považuji za důležité o nich spíše mluvit, než je tabuizovat. Hraniční dekadentní přístup k uměleckému dílu bych interpretovala například na dílech vystavených na výstavě *Dekadence now! Za hranicí*

*krajnosti*, která byla k vidění v galerii Rudolfinum v letech 2010-2011. Jednalo se o mezinárodní projekt, který se snažil koncepčně pracovat s pojmem *dekadence* v současném umění. Výstava nebyla chronologicky dělena, ale tematicky poskládána do pěti oddílů, jež na sebe navazovaly a utvářely pomyslný kruh. Výstava by žákům představila odlišnou stránku klasického umění, se kterou se doposud ve škole setkaly.

Podstata tohoto úkolu spočívá v uvědomění si souvislostí, které nahotu posouvají do roviny přirozené či naopak nevhodné či dokonce pornografické. Souvislosti v jejichž rámci je nahé tělo představeno, mají schopnost „dopovědět“ jeho smysl, význam a tedy jeho „čtení“.

Úkolem žáků je tedy přenést nahé tělo do prostředí, které je pro nahotu přirozené a tím pádem zbavit nahotu statusu *urážející, nepřístojná, nevhodná, pobuřující*. Od vyučujícího jim bude nabídnut seznam výtvarných děl a žáci sami si zvolí, s jakým dílem budou dále pracovat.

Název projektu:

„Před hranicí/Za hranicí“

Cíl:

Seznámit s žákem s tématem nahoty a představit možná pojetí a přístupy k tomuto tématu ve výtvarném umění.

Očekávané výstupy dle RVP ZUV (I. stupně ZUŠ):

Žák přistupuje k tvorbě poznáním a sebepoznáním. Využívá základní techniky vizuálně obrazného sdělení. Vnímá a vědomě převádí smyslové podněty do vizuální formy. Proměňuje běžné v nezvyklé.

Organizace výuky:

- a) ve vztahu k žákovi: samostatná práce
- b) ve vztahu k místu: práce ve školních třídách, v lavicích
- c) ve vztahu k času:

15 minut seznámení s pojmy a prezentací vizuálně obrazných vyjádření souvisejících s tématem a výběr předmětu, se kterým bude žák dále pracovat. 45 minut práce. 5-10 minut úklid. 15 minut reflexe.

Počet zúčastněných:

1 třída ZUŠ (ideálně 10-15 žáků)

Klíčové pojmy:

dekadence, parafráze

Výtvarný postup: Žáci si nejprve vyberou z nabídky učitele dílo, které budou následně parafrázovat a které učitel předloží ve vytištěné formě. Žáci pracují na formát A3. Jako první žáci nůžkami vystříhnou siluetu těla z originálu díla a následně pro ni pomocí nejrůznějších výtvarných technik zvolených dle individuálního uvážení vytvoří nové prostředí, kam siluetu vlepí a vytvoří tak parafrázi uměleckého díla. Vytvořené prostředí by mělo odpovídat místu, pro které je nahota typická, jako například koupelna.

Prostředky a pomůcky:

vytištěný vzor uměleckého díla od učitele, čtvrtka formát A3, nůžky, lepidlo na papír, tužka, akvarely, temperové barvy, štětce, barevné papíry

### 7.3.1. Průběh práce

Jako první je třeba dětem představit téma nahoty ve výtvarném umění a možné způsoby zacházení s ním. Důležité je alespoň okrajově vysvětlit téma *hraniční přístupy* v umění jako *dekadence* a *pornografie*. Seznámíme žáky s principem parafráze a představíme je na uměleckých dílech. Emoční postoj (autora i diváka) vedle vlastní nahoty formují především souvislosti, v nichž je nahota prezentována. Nahé tělo ve vaně má jiný emotivní náboj a jiné čtení, nežli nahé tělo například v dopravním prostředku uprostřed ranní dopravní špičky. Také postoj, pozice těla je signifikantní a o mnohém vypovídá. Tak například koupající se Degasovy ženy působí úplně jinak než nahé ženy Veroniky Bromové nebo Karla Balcara. Poté děti instruujeme přibližně takto:

*„Z nabízených výtvarných děl si vyberte jedno, které budete následně parafrázovat. Z předlohy vystříhnete nahé tělo. Až tak učiníte, vytvořte po uvážení na formát A3 prostředí, kam umístíte vystřiženou postavu tak, aby tvořilo prostředí pro nahotu přirozené. Pracujte pomocí libovolně zvolených technik, upřednostnit však můžete techniku koláže.“*

Každý z žáků tedy bude pracovat na formát A3 a vytvoří parafrázi dle vlastní fantazie.

### 7.3.2. Realizace úkolu č. III



*Obr. 32: realizace úkolu č. III, 2017*



*Obr. 33: realizace č. III, 2017*



*Obr. 34: Před hranicí/ Za hranicí, 2017*

Úkol č. III zaujal dívky k mému údivu nejvíce. Přesto, že jsem měla ze způsobu, jakým budou dívky k úkolu přistupovat strach, práce působila velice uvolněně a zábavně. Dívky pracovaly opět formou koláže, jednotlivé prvky vystřihovaly z časopisů a prostředí domalovaly temperovými barvami. Pokud bych si měla z úkolů, které jsem zpracovala vybrat jeden, zajisté by to byl tento. Jsem si skoro jista, že ve větším počtu žáků, bych se setkala s originálními díly, které by pobavily jak žáky, tak učitele.

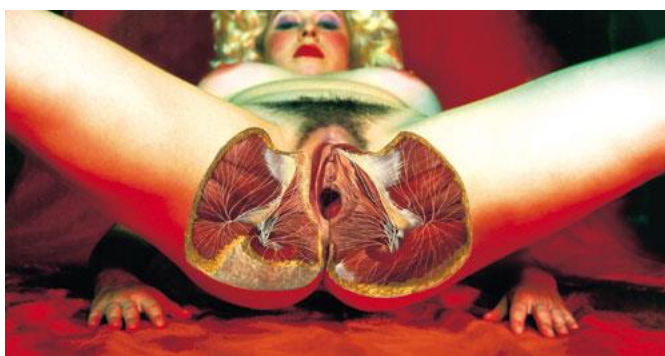
### **7.3.3. Souvislosti tématu úkolu č. III s uměleckou tvorbou**

Jedním z umělců, který vkládal nahotu do přirozeného prostředí byl francouzský impresionistický malíř Edgar Degas (1834-1917). Umělec nepoužívá nahotu nijak vulgárně nebo pornograficky, naopak. Většina nahých slečen, které se objevují na jeho obrazech, se oddávají činnostem, které jsou pro nahotu typické a přirozené. Nejčastěji se jedná o prostředí koupelny. Jsou to například obrazy *Žena při koupeli*, *Česání vlasů po koupeli*, *Po koupeli* a další.



*Obr. 35: Edgar Degas, Umyvadlo, 1885-1886*

Umělkyní, která naopak pracuje s nahotou provokativně, můžeme nazvat Veronika Bromovou (\*1966), která pracuje s nejrůznějšími výtvarnými médii. Mnoho děl z její tvorby vyvolalo kontroverzní názory a můžeme je nazývat jako pornografické a dekadentní.



*Obr. 36: Veronika Bromová, Ukázka z cyklu Pohledy, 1996*

## **8. Závěr didaktické části**

V didaktické části jsem navrhla možnosti, jak pracovat s tématem nahoty s žáky základních uměleckých škol. Úkoly by se dali transformovat i do výuky na základních školách. Při vlastní realizaci jsem si znovu uvědomila, že řešení takovýchto témat, klade na učitele mnohé nároky. A to nejen pro přípravu, kde mimo jiné považuji za důležité zasadit téma do rámce výtvarné kultury (představit řešení, použítá umělci v minulosti i současnosti), ale také ve fázi motivační a reflektivní. Volba vhodného tématu, respektive jeho řešení, je však také spojena například s volbou vhodného slovníku, odpovídajícího věku dětí a jejich zkušenosti s nahotou.

## **Praktická část**

Vlastní výtvarná tvorba vznikala cíleně pro tuto bakalářskou práci. Zabývala jsem se studiem ženského a mužského těla, který jsem vztáhla k pojmu erotická a pornografický. Jako hlavní výtvarná média jsem v mé práci zvolila malbu, kresbu a jejich variace. Práci provázelo studium kulturních rozdílů a stereotypů vytvořených společnostmi, které sloužilo jako podklad pro vlastní tvorbu.

## **9. Gender**

Dnešní moderní společnost působí rozdílně na muže i ženy a tyto rozdíly je potřeba vnímat a umět s nimi pracovat. K pochopení nám slouží vědy jako sociologie, filozofie nebo psychologie. Genderová studia se zabývají sociálními a kulturními rozdíly mezi pohlavími. Zkoumají například, do jaké míry genetické a biologické rozdíly podmiňují sexuální identitu a chování jednotlivců.

### **9.1. Genderové stereotypy**

Pojem genderový stereotyp můžeme popsat několika způsoby. Jedná se především o souhrn určitých stabilních představ o tom, jak se muži a ženy chovají, jak vypadají, jak myslí a mluví, jaké mají povahové rysy. Zkráceně můžeme také říci, že se jedná o studium rodu a vztah dvou pohlaví (Buriánek,2008) Je to rigidní zjednodušení reprezentace, tedy redukce do schématického obrazu muže nebo ženy. Přehnaně negativní či přehnaně pozitivní ráz vede k fixovaným postojům a očekáváním. Často se setkáváme s postoji, které privilegují mužské schéma před ženským. Největším problémem těchto zaběhlých představ a očekávání je obtížnost změn.

### **9.2. Feminismus**

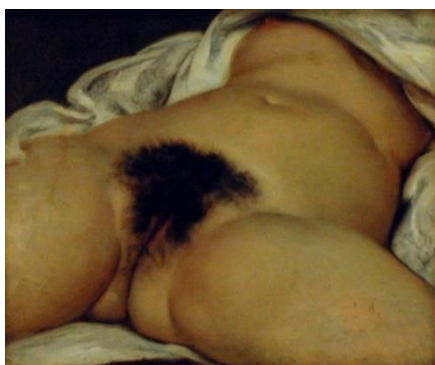
Neodmyslitelnou součástí témat týkajících se společnosti je problematika, která neustále hýbe světem-feminismus. Toto ženské hnutí řeší problémy reálného zrovnoprávnění žen a odstranění veškeré jejich diskriminace. Dále řeší problém sexuálního obtěžování a zneužívání, ochranu ženských práv v rodině i zaměstnání a v neposlední řadě problém rovnoprávného podílu ve všech oblastech lidské činnosti. (Buriánek,2008)

### **9.3. Gender a výtvarném umění**



Problematika vnímání sociálního postavení muže a ženy se mnohokrát objevila i ve výtvarném umění. Dlouhá staletí se tento sociologický jev promítá v umělecké tvorbě pomocí nejrůznějších symbolů. Stejně tak i nahota, jak zmiňuji v teoretické části, je často propojena s nejrůznějšími významy a nejčastěji je spojována s náboženskou tematikou. Ve světě moderního a postmoderního umění je pak převážně spojována tematikou sexuality.

Jako příklad jsem z výtvarného umění vybrala dvě díla, která jsou od sebe vzdálena dobou vzniku něco přes sto let, přesto spolu bezvýhradně souvisejí. Jedná se o dílo Gustava Courbeta (1819-1877) *Původ světa* (1886) a jeho parafrázi, jejíž autorkou je kontroverzní feministická umělkyně Orlan (nar. 1947) *Původ Války* (1989). První obraz se stal velmi kontroverzním obrazem své doby a vysloužil si značnou kritiku. Jedná se o detailní vyobrazení ženského pohlavního orgánu, který odkazuje, jak zmiňuji v teoretické části k ženě, jako dárkyni života. Jednou z nejznámější parafrází tohoto uměleckého díla, které je zároveň parafrází a zároveň nese téma nahoty, provokace a erotiky, je dílo francouzské umělkyně nazvané *Původ války*, který je známou reinterpretací klasického díla Gustava Courbeta.



Obr. 37: Gustave Courbet, *Původ světa*, 1866



Obr. 38: Orlan, *Původ války*, 1989

## 10. Vlastní výtvarná práce

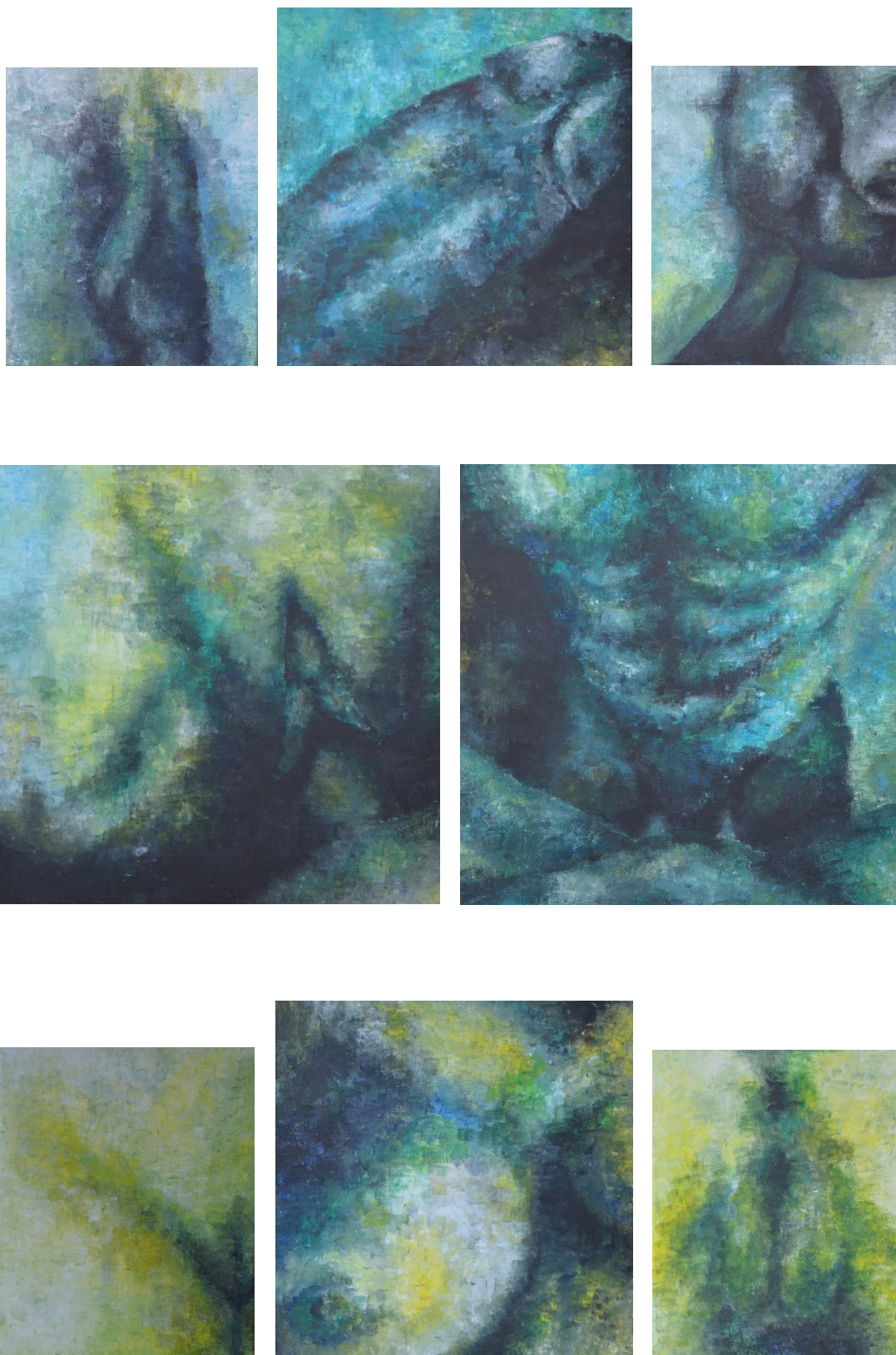
Moje vlastní výtvarná práce vznikala souvisle se vznikem teoretické části této bakalářské práce. Studium teoretických poznatků mě podrobně seznámilo s tím, jaké jsou možnosti výtvarné práce s nahým tělem. Seznámila sem se s nejrůznějšími způsoby, možnostmi a technikami, které mi byly inspirací pro mou výtvarnou činnost. Vytvořila jsem tři soubory výtvarných prací, které se všechny svým obsahem dotýkají nahoty muže a ženy ve smyslu erotickém

## **10.1. Soubor maleb s názvem „Muž a Žena“**

První soubor představuje studie mužských a ženských intimních partií, které jsou na některých obrazech zachyceny při sexuálním styku. Jako techniku pro všechny obrazy jsem zvolila malbu akrylovými barvami na plátno. Práce se štětcem je podobná malířské technice 80. let 19. století pointilismu. Na obrazech se neobjevují linie. Tvoří celistvý soubor, který funguje společně a důležitou roli zde hraje barva. Obrazy mají za úkol dohromady působit harmonicky, je tedy třeba prezentovat je společně.

První trojice obrazů představuje studie mužských intimních partií, objevuje se zde více modré a černé barvy. Prostřední dva obrazy sekce představují intimní spojení, pracovala jsem zde s prolínáním modrých odstínů barev, které jsem přiřadila mužskému pohlaví a odstíny zelené a žluté barvy, který jsem přiřadila ženskému pohlaví. Spodní řada se zaměřuje různými úhly pohledu na ženské intimní partie. Těm jsem přiřadila zelené a žluté odstíny, obrazy jsou světlejší než ty, na kterých je vyobrazen muž.

V této kolekci, jsem se snažila přijatelným způsobem zachytit erotické motivy a momenty. Tvořila jsem však tak, aby obrazy na diváka nepůsobily vulgárně, aby výjev na obraze nebyl vždy zcela na první pohled patrný a tím pádem nutil diváka k hlubšímu bádání. Co se týče velikosti, menší obdélníková plátna mají rozměr 25x30 cm, větší čtvercová plátna mají rozměr 40x40 cm.



*Obr. 39: Vendula Parezová, Muž a Žena, 2017*

## 10.2. Soubor „*Ideál*“

Inspirací k vytvoření druhého souboru mi byly vzpomínky z dětství, kdy jsme jako malé holky z časopisů vystřihovaly papírové panenky a k nim několik oblečků, které se daly libovolně měnit. Vzpomínám si, že mě to velmi bavilo, a tak jsem se nechala inspirovat. Motiv papírové panenky a jejích roztomilých šatiček jsem však vztáhla k zadání své práce. Vytvořila jsem tedy papírovou 2D figurínu. Figurína je původně reálná postava fotograficky přenesena na papír a její velikostí odpovídá formátu A3. Stále jsem se snažila držet tématu pornografie a dekadence. Hlavu jsem figuríně překryla hlavou pandy, což má za úkol symbolizovat jakousi perverzitu či úchylku. Model pro vytvoření panenky jsem záměrně vybírala tak, aby nereprezentoval dnešní moderní ideálu krásy.

Co se týče návrhů šatů, chtěla jsem reprezentovat několik historických etap člověka, o kterých se zmiňuji v teoretické části, ve které také hovořím o původní funkci oblečení a o tom, že šaty dříve jen zřídka zakrývaly partie, které zakrýváme dnes. Vytvořila jsem tedy několik 2D modelů oděvů, které reprezentují některá z historických období. Jako první jsem vytvořila model nazvaný *Mamut*, ten představuje návrh pravěkého oděvu. Jen těžko se můžeme domnívat, jak pravěké oblečení skutečně vypadalo, je však jisté, že pravěcí lidé se nezabývali tím, jaká část těla je nebo není obnažená. Důležitá pro ně byla ochrana proti zimě a zranění.

Druhý model jsem pojmenovala *Bohyně*. Jedná se o návrh šatů, který by se dal nejlépe zařadit do období starověkého Řecka. Znázorňuje splývavou drapérii, která byla pro tehdejší modely typická. Z historických poznatků víme, že ani starověké kultury se netrápily tím, jaké partie oděv zahaluje či ne.

Třetí model jsem nazvala *Baronka*. Tento model bych zařadila do období baroka či renesance. Model opět odhaluje intimní partie. V těchto historických obdobích už však nahota takovou samozřejmostí nebyla, přesto však dle dochovaných informací byly sexuální hrátky velmi pestré. Model znázorňuje napůl rozhalené šaty, kterým chybí spodní část.

Čtvrté šaty jsem pojmenovala *Retro power*. Jedná se o návrh plaveckého úboru, který nejlépe vystihuje období retro módy. Asi už se nikdy nedozvíme, jak bychom chodili oblíkaní, kdyby nás neovlivnilo náboženství, ale možná by to to vypadalo právě takhle. Je však jisté, že v dnešní společnosti by tento model jistě v reálném prostředí koupaliště vzbudil rozruch.

Další model, který již řadím do dnešního období, jsem pojmenovala *Dancing queen*. Jedná se o návrh baletních šatů. Zde už má však kombinace šatů a modelu za úkol reprezentovat perverzitu, nevkus, dekadenci a pornografii. Stejně je tomu tak i po posledního modelu nazvaného *Merry Christmas*. Zde se jedná o kostým, který by eventuálně mohl fungovat jako sexuální pomůcka.

Při tvorbě kostýmu jsem používala rozmanité výtvarné techniky. Nejčastěji jsem používala akrylové a temperové barvy na čtvrtku a u takto započnutých prací jsem později dodělávala tenkým černým fixem. U některých modelů jsem jednotlivé prvky vystříhovala z barevných papírů a čtvrtek a dolepovala. Model panenky jsem nechala vytisknout na fotopapír a později vystříhla pomocí nůžek a skalpelu. Každý model má na patřičných místech umístěny úchytky tak, aby mohl uživatel oděvy podle libosti vystřídat. Před prací na konkrétních kostýmech samozřejmě vznikaly studijní kresby obyčejnou tužkou a rudkou.



Obr. 40: Vendula Parezová, kresebné návrhy oděvů, 2017



*Obr. 41: Vendula Parezová, Mamut, 2017*



*Obr. 42: Vendula Parezová, Bohyně, 2017*



*Obr. 43: Vendula Parezová, Hraběnka, 2017*



*Obr. 44: Vendula Parezová, Retro Power, 2017*



Obr. 45: Vendula Parezová, *Dancing gween*, 2017



Obr. 46: Vendula Parezová, *Merry Christmas*, 2017

### 10.3. Soubor „Muž jako sex symbol“

Třetí soubor obsahuje kresebné studie muže při onanii. Zachycuje tři fáze. První kresba zachycuje muže a jeho penis v klidu, druhá kresba fázi vzrušení a třetí zachycuje ejakulaci. Všechny tři kresby jsou na formátu A3 a kresleny tužkou. K tvorbě tohoto souboru mě inspirovala myšlenka, že muži bývají nazí zobrazováni méně často než ženy. Ženy slouží jako objekt mužského chtíce často a v různých podobách už dlouhá staletí. Naopak to bývá jen zřídka. Měla jsem tedy potřebu ztvárnit muže v erotických polohách právě tak, jako býváme častěji znázorňovány my ženy pro muže. Jako sex symbol. Kladla jsem důraz nikoliv na statické a izolované zobrazení, ale na dynamiku a děj. Proto sem pracovala s cyklem kreseb (triptych), který má evokovat jakési filmové sekvence.

V další rovině jsem uvažovala o spojení cyklu kreseb mužské postavy s cyklem kreseb postavy ženské. Ta by v ději následovala muže. Vznikla by tak analogická trojice ženského aktu. Obě řady (mužská i ženská) by pak byly prezentovány čelem k sobě, čímž by divákovi de facto výrazně znemožnily prohlížení, avšak významově by sexuálnímu aktu vrátily její intimitu a osobní ráz.



*Obr. 47: Vendula Parezová, z edice Muž jako sex symbol – kresba č.1, 2017*



*Obr. 48: Vendula Parezová, z edice Muž jako sex symbol – kresba č.2, 2017*



*Obr. 49: Vendula Parezová, z edice Muž jako sex symbol – kresba č.3, 2017*



## **11. Závěr praktické části**

V praktické části jsem pomocí různorodých výtvarných technik výtvarně zpracovala téma nahota. Dotýkala jsem se krajních přístupů jako je pornografický a dekadentní. Pokoušela jsem se téma zpracovat originálním způsobem a přistoupit k němu z různých úhlů pohledu.

## **Závěr**

V první části své práce, tedy části teoretické, jsem se pokusila vytvořit informační zázemí pro práci s tématem nahoty v umění. Na obrazných vyjádřeních jsem refleктоvala dané téma, za cíl jsem si pokládala přiblížit, jak výtvarní umělci a společnost přistupovali ve vybraných historických etapách k nahotě. Snažila jsem se vybírat pestře, originálně a poukázat na odlišné přístupy výtvarníků.

V didaktické části předkládám možnosti, jak uchopit téma při práci s dětmi. Studium a práce s tématem mi otevřeli nové obzory, zároveň ale poukázaly, jak těžké s ním může být pracovat s dětmi v nesnadná může práce s tématem při práci s dětmi být v případě, že s ním není vhodně naloženo. Naopak pokládám za milou zkušenost fakt, že i tento napohled obtížný motiv se při citlivé práci a správném uchopení dá zajímavě využít.

Svoji výtvarnou činnost jsem se snažila směřovat k pojmům erotický, estetický a pornografický. Kombinovala jsem odlišné výtvarné techniky a způsoby uchopení tématu ve výtvarné práci. Teoretické poznatky a studium nahoty mi prohloubilo a přineslo nové znalosti v dalším z okruhů světa umění.

## Informační zdroje

### Literatura

MORUS. *Světové dějiny sexuality*. 2. Praha: Naše vojsko, 1992. ISBN 80-206-0071-X.

ECO, Umberto. *Dějiny krásy*. Praha: Argo, 2005. ISBN 80-7203-677-7.

HALL, James. *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*. Praha: Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-902-4.

HALL, James. *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*. 1. Praha: Mladá fronta, 1991. ISBN 80-204-0205-5.

JAN, Baleka. *Výtvarné umění: Výkladový slovník*. Praha: Academia Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7.

KLODOVÁ, Lenka. *Nahé situace*. 1. Brno: Host, 2016. ISBN 978-80-7491-731-8.

RADIM, Uzel. *Pornografie aneb provokující nahota*. Praha: Ikar, 2004. ISBN 800-249-0351-2.

TANGOVÁ, Isabel. *Pornografie*. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7257-958-4.

PANOVSKY, Erwin. *Význam ve výtvarném umění*. Praha. 2.: Malvern/Academia, 2013. ISBN 978-80-87580-37-0.

LE GOFF, Jacques a Nicolas TRUONG. *Tělo ve středověké kultuře*. Praha: Vyšehrad, 2006. ISBN 80-7021-826-6.

*Bible kralická*. 5. Praha: Česká biblická společnost, 2014. ISBN 978-80-87287-77-4.

LIPOVETSKY, Gilles. *Říše pomíjivosti: móda a její úděl v moderních společnostech*. 2. Český Těšín: Prostor, 2010. ISBN 978-80-7260-229-2.

BENJAMIN, Louis. *Velká kniha fotografování aktů: Praktické postupy a umělecká inspirace*. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-3199-2.

BLÁHA, Jaroslav. *Výtvarné umění a hudba: Tvar, prostor a čas I/1*. Praha: TOGGA, 2012. ISBN 978-80-87258-69-9.

NOVOTNÝ, Tomáš. *O Bibli: Vznik, dobové pozadí, exegeze*. 4. Praha: Dingir, 2010. ISBN 978-80-86779-09-6.

MRÁZKOVÁ, Daniela. *Jan Saudek: Theater des lebens*. Praha: Panorama, 1991. ISBN 11-097-91.

BALEKA, Jan. *Vlevo a vpravo ve výtvarném umění*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1318-0.

BURIÁNEK, Jiří. *Sociologie*. 3. Praha: Fortuna, 2008. ISBN 978-80-7373-028-4.

BÖHMOVÁ, Zuzana. *Adam a Eva. Nahota v umění a co si s ní počít ve výtvarné výchově*. Praha, 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Ak. mal. Mgr. Martin Velíšek, Ph.D.

## Internetové zdroje

[http://is.muni.cz/th/367893/ff\\_m/Nahota\\_sexualita\\_a\\_pornografie\\_jako\\_kuratorsky\\_projekt.pdf](http://is.muni.cz/th/367893/ff_m/Nahota_sexualita_a_pornografie_jako_kuratorsky_projekt.pdf)

<https://blog.artbanana.cz/2017/06/erotika-umeni-courbetuv-skandalni-puvod-sveta/>

<http://www.richardstipl.cz/>

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-umelecke-vzdelavani>

<http://www.jeffkoons.com/>

<http://www.veronikabromova.cz/>

<http://www.galerierudolfinum.cz/cs/exhibition/decadence-now-za-hranici-krajnosti>

<http://www.artlist.cz/dila/naivni-109391>

<http://www.artlist.cz/dila/naked-breast-3064>

<http://www.artlist.cz/lenka-klodova-611/>

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10213330194-v-rytmu-aleny-kupcikove/>

## Seznam vyobrazení

Obr. 1: Obr. 1: Jan Van Eyck, Adam a Eva, 1432, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/398287160770735082/>

Obr. 2: Obr. 2: Willendorfská Venuše, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Willendorfská\\_Venuše](https://cs.wikipedia.org/wiki/Willendorfská_Venuše)

Obr. 3: Obr. 3: Giorgione, Spící Venuše, 1510, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Spící\\_Venuše\\_\(Giorgione\)#/media/File:Giorgione\\_-\\_Sleeping\\_Venus\\_-\\_Google\\_Art\\_Project\\_2.jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Spící_Venuše_(Giorgione)#/media/File:Giorgione_-_Sleeping_Venus_-_Google_Art_Project_2.jpg)

Obr. 4: Obr. 4: Michelangelo Buonarroti, David, 1501-1504, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z:

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/24/%27David%27\\_by\\_Michelangelo\\_JBU0001.JPG](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/24/%27David%27_by_Michelangelo_JBU0001.JPG)

Obr.5: Obr. 5: Sandro Botticelli, Zrození Venuše, kolem 1478, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: <http://www.slavneobrazy.cz/obr/pict/XIR%20412t.jpg>

Obr. 6: Obr. 6: Škola ve Fontainebleau, Gabrielle d'Estrées a její sestry vévodkyně z Villarsku v lázni, 1594, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z:

[http://www.louvre.fr/sites/default/files/imagecache/940x768/medias/medias\\_images/images/louvre-portrait-presume-gabrielle-d039estrees.jpg](http://www.louvre.fr/sites/default/files/imagecache/940x768/medias/medias_images/images/louvre-portrait-presume-gabrielle-d039estrees.jpg)

Obr. 7: Obr. 7: Peter Paulus Rubens, Tři grácie, 1636–1638, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z:

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f5/The\\_Three\\_Graces%2C\\_by\\_Peter\\_Paul\\_Rubens%2C\\_from\\_Prado\\_in\\_Google\\_Earth.jpg/1024px-The\\_Three\\_Graces%2C\\_by\\_Peter\\_Paul\\_Rubens%2C\\_from\\_Prado\\_in\\_Google\\_Earth.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f5/The_Three_Graces%2C_by_Peter_Paul_Rubens%2C_from_Prado_in_Google_Earth.jpg/1024px-The_Three_Graces%2C_by_Peter_Paul_Rubens%2C_from_Prado_in_Google_Earth.jpg)

Obr. 8: Obr.8: Francisco Goya, Nahá Maja, 1797-1800, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/377632-skandaly-v-umeni-naha-a-oblecena-maja.html>

Obr. 9: Francisco Goya, Oblečená Maja, 1800-1803, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/377632-skandaly-v-umeni-naha-a-oblecena-maja.html>

Obr. 10: Obr. 10: Édouard Manet, Snídaně v trávě, 1863, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z:  
[http://img.ceskatelevize.cz/program/porady/10130691014/foto09/20738253797000\\_1\\_left.jpg?1249293675](http://img.ceskatelevize.cz/program/porady/10130691014/foto09/20738253797000_1_left.jpg?1249293675)

Obr. 11: Obr. 11: Gustave Courbet, Původ světa, 1866, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z:  
[https://www.google.cz/search?q=puvod+sv%C4%9Bta+courbet&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKewiAruyPppXVAhXIZVAKHUykBKAQ\\_AUIBigB&biw=1093&bih=530#imgrc=nJexEd7iGR\\_reM:](https://www.google.cz/search?q=puvod+sv%C4%9Bta+courbet&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKewiAruyPppXVAhXIZVAKHUykBKAQ_AUIBigB&biw=1093&bih=530#imgrc=nJexEd7iGR_reM:)

Obr. 12: Obr. 12: Auguste Rodin, Polibek, 1898, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: [http://www.artmuseum.cz/resources/works/rodin\\_05a.jpg](http://www.artmuseum.cz/resources/works/rodin_05a.jpg)

Obr. 13: Obr. 13: Lenka Klodová, Burka, 2011

Dostupné v literatuře: KLODOVÁ, Lenka. *Nahé situace*. 1. Brno: Host, 2016. ISBN 978-80-7491-731-8.

Obr. 14: Obr. 14: Lenka Klodová, Pojmenuj mě nově, 2008

Dostupné v literatuře: KLODOVÁ, Lenka. *Nahé situace*. 1. Brno: Host, 2016. ISBN 978-80-7491-731-8.

Obr. 15: Obr. 15: František Drtikol, Vlňa, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: [http://1gr.cz/fotky/idnes/11/032/cl6/JB39cbf2\\_drtikol.jpg](http://1gr.cz/fotky/idnes/11/032/cl6/JB39cbf2_drtikol.jpg)

Obr. 16: Obr. 16: Jan Saudek, Hrací karta, 1984

Obr. 17: Obr. 17: Michelangelo Buonarroti, Vyhnání z ráje, 1508-1512, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z:

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/12/Forbidden\\_fruit.jpg/400px-Forbidden\\_fruit.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/12/Forbidden_fruit.jpg/400px-Forbidden_fruit.jpg)

Obr. 18: Obr. 18: Kresby na řeckých vázách

Dostupné v literatuře: MORUS. *Světové dějiny sexuality*. 2. Praha: Naše vojsko, 1992. ISBN 80-206-0071-X.

Obr. 19: Obr. 19: Giulio Romano, Zeus a Olimpie (1526-1534)

Dostupné v literatuře: TANGOVÁ, Isabel. *Pornografie*. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7257-958-4.

Obr. 20: Obr. 20: Jeff Koons, Plakát, 1989

Dostupné z: <http://www.tate.org.uk/art/artworks/koons-made-in-heaven-ar00080>

Obr. 21: Obr. 21: Alena Kupčíková, Naivní, 2010

Obr. 22: Obr. 22: Ondřej Brody, Towards the Object – 3, 2004, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: <http://www.artlist.cz/dila/towards-the-object-3-146/>

Obr. 23: Obr. 23: Richard Štipl, výstava s názvem „Temná hmota“, 2011, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: <http://www.richardstipl.cz/portfolio.html>

Obr. 24: Obr. 24: realizace úkolu č. I, 2017

Obr. 25: Obr. 25: realizace úkolu č. I, 2017

Obr. 26: Obr. 26: Kdo jsem já, 2017

Obr. 27: Obr. 27: Milan Knižák, Naked breast, 1986, 2011, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: <http://www.artlist.cz/dila/naked-breast-3064/>

Obr. 28: Obr. 28: realizace úkolu č. II, 2017



Obr. 29: Obr. 29: realizace č. II, 2017

Obr. 30: Obr 30: Co se skrývá uvnitř, 2017

Obr. 31: Obr. 31: Christo a Jeanne Claude, Zabalené stromy, 1997-1998, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: <http://www.christojeanneclaude.net/>

Obr. 32: Obr. 31: realizace úkolu č. III, 2017

Obr. 33: Obr. 33: realizace č. III, 2017

Obr. 34. Obr. 34: Před hranicí/ Za hranicí, 2017

Obr. 35. Obr. 35: Edgar Degas, Umyvadlo, 1885-1886, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z:

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/64/Edgar\\_Germain\\_Hilaire\\_De\\_gas\\_032.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/64/Edgar_Germain_Hilaire_De_gas_032.jpg)

Obr. 36: Obr. 36: Veronika Bromová, Ukázka z cyklu Pohledy, 1996, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z: <http://www.veronikabromova.cz/>

Obr. 37: Obr. 37: Gustave Courbet, Původ světa, 1866, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z:

[https://www.google.cz/search?q=puvod+sv%C4%9Bta+courbet&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiAruyPppXVAhXIZVAKHUykBKAQ\\_AUIBigB&biw=1093&bih=530#imgsrc=nJexEd7iGR\\_reM:](https://www.google.cz/search?q=puvod+sv%C4%9Bta+courbet&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiAruyPppXVAhXIZVAKHUykBKAQ_AUIBigB&biw=1093&bih=530#imgsrc=nJexEd7iGR_reM:)

Obr. 38: Obr. 38: Orlan, Původ války, 1989, [online]. [cit. 2017-07-19].

Dostupné z:

[https://www.google.cz/search?q=puvod+sv%C4%9Bta+courbet&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiAruyPppXVAhXIZVAKHUykBKAQ\\_AUIBigB&biw=1093&bih=530#imgsrc=nJexEd7iGR\\_reM:](https://www.google.cz/search?q=puvod+sv%C4%9Bta+courbet&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiAruyPppXVAhXIZVAKHUykBKAQ_AUIBigB&biw=1093&bih=530#imgsrc=nJexEd7iGR_reM:)

Obr. 39: Obr. 39: Obr. 38: Vendula Parezová, Muž a Žena, 2017

- Obr. 40: Obr. 40: Vendula Parezová, kresebné návrhy oděvů, 2017
- Obr. 41: Obr. 41: Vendula Parezová, Mamut,2017
- Obr. 42: Obr. 42: Vendula Parezová, Bohyně, 2017
- Obr. 43: Obr. 43: Vendula Parezová, Hraběnka, 2017
- Obr. 44: Obr. 44: Vendula Parezová, Retro Power, 2017
- Obr. 45: Obr. 45: Vendula Parezová, Dancing gueen,2017
- Obr. 46: Obr. 46: Vendula Parezová, Merry Christmas,2017
- Obr. 47: Obr. 47: Vendula Parezová, z edice Muž jako sex symbol – kresba č.1, 2017
- Obr. 48: Obr. 48: Vendula Parezová, z edice Muž jako sex symbol – kresba č.2, 2017
- Obr. 49: Obr. 49: Vendula Parezová, z edice Muž jako sex symbol – kresba č.3, 2017

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta**

**M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

**Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta**

**M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

**Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby práce před její obhajobou**

Závěrečná práce:

Druh závěrečné práce: Bakalářská práce

Název závěrečné práce: Adam a Eva – ve dvou se to lépe (s)táhne. Párová nahota jako téma ve výtvarném umění.

Autor práce: Vendula Parezová

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámena se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Jsem si vědom/a, že pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny dané práce lze pouze na své náklady.

V Praze dne .....

Jméno a příjmení žadatele	
Adresa trvalého bydliště	

.....

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE  
Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Vendula Parezová**

Studijní program: **Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Pedagogika — Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání**

Obor práce: **Pedagogika — Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání**

Děkan fakulty Vám podle zákona č. 111/1998 Sb. určuje tuto bakalářskou práci:

Téma práce: **Adam a Eva – ve dvou se to lépe táhne. Párová nahota jako téma ve výtvarném umění.**

Jazyk práce: **čeština**

Zásady pro vypracování:

V teoretické části představte na vybraných dílech nahotu jako téma ve výtvarném umění, vnímejte širší souvislosti (mimo jiné biblické), věnujte se proměně tématu v čase a místě, dotkněte se hraničních přístupů zobrazení nahoty (dekadentní, pornografické...) v umění 20. a 21. století.

V praktické části reflektujte téma nahoty v dvojrozměrných výstupech, zkoumejte hraniční možnosti tématu a jejich percepci, vztáhněte vlastní práci k pojmům pornografický, dekadentní, erotický, estetický.

V didaktické části se pokuste vhodně transformovat téma nahoty pro mimoškolní edukaci. Využijte zkušenosti s mapováním tématu v teoretické části. Zdůrazněte úlohu nahého těla v umění. Věnujte pozornost principu skrytého a viditelného.

Seznam odborné literatury:

Bible kralická

J. Baleka: Vpravo a vlevo ve výtvarném umění, Academia, 2005, ISBN 80-200-1318-0

U. Eco: Dějiny krásy, Argo, Praha, 2005, ISBN 80-7203-677-7

T. Novotný: O Bibli, Dingir, Praha, 2002, ISBN 80-902528-7-7

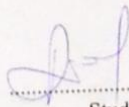
H. Poire: Nahota v umění, Astarte, B. Šrámek, Praha, 1930


V. Roeselová: Námět ve výtvarné výchově, Praha : Sarah. 2000

Vedoucí bakalářské práce: **doc. ak. mal. Velišek Martin, Ph.D.**

Oponenti:  
Konzultanti:  
Datum zadání bakalářské práce: 17.12.2015

Termín odevzdání bakalářské práce: dle harmonogramu příslušného akademického roku

  
.....  
Student

  
.....  
Vedoucí katedry

V Praze dne 4.1.2016

